

Debreceni Egyetem

Informatikai Kar

Könyvtárinformatikai Tanszék

A kistérségi könyvtári ellátás

Témavezet :

Eszenyiné Dr. Borbély Mária

Egyetemi adjunktus

Készítette:

Papp Ágnes

Informatikus könyvtáros- Matematika (tanár)

Debrecen

2009

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	1
1. A kistéleplési könyvtári ellátásban felmerül problémák	3
2. Megoldások keresése	7
2.1. A kistérségi társulás fogalma.....	9
2.2. A többcélú kistérségi társulások modellkísérletének tapasztalatai	11
3. A Könyvtári Szolgáltató Rendszer (KSZR)	13
4. Kistérségi könyvtári ellátás külföldön.....	18
4.1. Szlovénia, Horvátország, Anglia, Ausztria tapasztalatai	18
4.2. Az Amerikai Egyesült Államok.....	20
4.3. Finnország	21
4.4. Dánia	22
4.5. Norvégia	23
4.6. Svédország.....	23
5. Mozgókönyvtári ellátás Cegléd és környékén.....	25
6. Kaposvári körzet.....	27
7. Nagykanizsa és környéke.....	29
8. Kistérségi könyvtári szolgáltatások Pest megyében.....	33
8.1. Veresegyházi kistérség.....	33
8.2. Ipolyi kistérség könyvtári ellátása	34
8.3. Váci kistérség.....	34
8.4. Szentendrei kistérség.....	35
9. Kistérségi könyvtári szolgáltatások Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében	36
9.1. Csengeri kistérség	37
9.2. Kisvárdai kistérség.....	38
9.3. Vásárosnaményi kistérség	39
Összegzés	40
Felhasznált irodalom.....	41
Mellékletek	45

A 2000-2008 közötti időszakban a sokszínű könyvtári ellátórendszerek átalakulása ment végbe hasonlóan az oktatás, szociális ellátás, egészségügyi ellátás és a kulturális ellátás területén zajló változásokhoz és ez a folyamat még mai napig is tart. Az utóbbiak mellett a könyvtárügyben történő változások eltörpülnek, de ezen a területen is meghatározó átalakulások történtek és történnek a mai napig is.¹ A szakdolgozatom által betekintést nyerhetünk a könyvtárügyben lezajlott változásokba, különösen a kistéleplülések könyvtári szolgáltatásainak fejlődését kívánom bemutatni.

A könyvtári ellátás nem csak a kistéleplüléseken élő lakosság számára, hanem az egész társadalom számára fontos. Hiszen a könyvtár a modern színtere, információközpont és mindenkinek másért fontos. A kistéleplülések számára a könyvtár legfontosabb funkciója a vidéki életminőség javítása, a közösségteremtés, a falvak lakosságmege tartó erejének növelése. Ezek a területek fokozottabban igénylik a szolgáltató rendszerek kiépítését, hiszen saját erejükkel kevésbé képesek hatékonyan ellátni a könyvtári feladatokat.² A 2000-es évek elején a kistéleplülések könyvtárait a fejletlenség és az alacsony színvonal jellemzi, ezért az itt élő lakosság hátrányos helyzetbe került a városokban élőkkal szemben. A cél, ugyanolyan színvonalas szolgáltatás biztosítása a kistéleplülések polgárai részére, mint a városokban élő lakosság számára. Magyarországon nagyon sok kistéleplülés található, ahol a könyvtári ellátás sokáig nem megfelelő módon működött. Számos jogszabályt alkottak, amelyek hozzájárultak a fejletlen, hátrányos helyzetű területek fejlődéséhez. Mint a 2004. évi CVII. törvény, amely a többcélú kistérségi társulások létrehozásáról szól. Majd a 5/2005. évi (I. 19.) Kormányrendelet, amelynek köszönhetően a kistéleplülések mozgókönyvtári ellátása is részesült normatív működési támogatásban. Szó esik arról is, hogy mi az a KSZR, mi a célja, milyen funkciót tölt be a kistéleplülések könyvtári ellátásában. A szakma célja mindenképpen az, hogy az elnyert forrásokból megvalósuló fejlesztések a KSZR koncepcióban foglaltak figyelembevételével valósuljanak meg.³

¹ Fehér Miklós: Gondolatok a mozgókönyvtári ellátás gyakorlati tapasztalatairól szervezett konferencia kapcsán. In.: Könyvtári Levelező /Lap 2007. 19. évf. 7.sz. p. 14-16.

² Péterfi Rita ó Tóth Máté ó Vidra Szabó Ferenc: Kisvárosi Könyvtárak szerepvállalásai. In.: Könyvtári Figyelő 2008. 54. évf. 1. sz. p. 50-53.

³ Fehér Miklós: Gondolatok a mozgókönyvtári ellátás gyakorlati tapasztalatairól szervezett konferencia kapcsán. In.: Könyvtári Levelező /Lap 2007. 19. évf. 7.sz. p. 14-16.

is szembesülnek a kistélepülések könyvtári ellátásának problémáival, ezért érdemes megnézni azt is, hogy egy mind gazdaságilag, mind kulturálisan fejlettebb országban milyen megoldások születtek a kistélepülések könyvtári ellátásával kapcsolatban. Mik azok a jól bevált megoldások, pozitív tapasztalatok, amelyek Magyarországon is jól alkalmazhatóak, hasznosíthatóak.

Végezetül megkíséreltem áttekinteni mind Nyugat-Magyarország mind Kelet-Magyarország kistérségeit vizsgálva, hogy a többcélú kistérségi társulások milyen változást, fejlődést hoztak illetve hoznak a kistélepülések könyvtári ellátásában.

Könyvtári ellátásban felmerülő problémák

Az 1997-es könyvtári törvény már lehet vé tette az önkormányzatok számára, hogy nyilvános könyvtárak fenntartása helyett kötelezettségeit a nyilvános könyvtár szolgáltatásainak megrendelésével is teljesíthette. Ezzel szemben a 2000-es id szakban még alig volt példa társulások m kódésekre. A könyvtári szolgáltatások megrendelésének lehet sége a települési önkormányzatok számára értelmezhetetlen.

Ennek háttérében a következ tényez k húzódtak:

- Nincs olyan szolgáltató könyvtár, aki teljes kör könyvtári szolgáltatást tudna helyben telepíteni és folyamatosan m ködtetni.
- Az önkormányzatoknak nincs elég forrása
- Hiányzik a motiváció a szolgáltatás megrendeléséhez
- Hiányoznak az el írások és a központi forrás is
- Kevés a személyzet és az eszközpark is.
- Emellett felmerülnek még különböz szemléleti tényez k is, mint :
 - az hogy az eddigi ellátórendszeri m kódés megfelel és hatékony,
 - a meglév könyvtár feleslegessé válik a szolgáltatás megrendelésével
 - a lakosság beletör d és elfogadja a helyzetet olyannak amilyen.

A kistételepülések színvonalas könyvtári ellátásának a kulcsa az 50 éve fennálló központosított ellátáson való túllépés, ennek kiterjesztése a könyvtári rendszer egészére.

2000-ben a következ adatok jellemezték a kistételepülések könyvtári ellátását

Kistételepülések száma	Statisztikai adatszolgáltatást teljesített kistételepülési könyvtárak száma	Ebb l nyilvános könyvtári jegyzéken szerepl kistételepülési könyvtárak száma	Ebb l nem nyilvános kistételepülési könyvtárak száma
1720= 100%	1191= 69,24%	537= 31,22%	654= 38,02%
Kistételepülési könyvtárak fenntartói	Közoktatási intézmény	Egyesület, alapítvány	Önkormányzat
	2	1	1188

Kistelepülési könyvtárak funkció szerinti bontása	Nyilvános közkönyvtár	Kettős-funkciójú	Egyéb
	932	239	20
Átlag alapterület 2000-ben	Kistelepülési könyvtárak	Városi könyvtárak	Alapterületi ellátottság a kistelepülésen m ² /100 lakos
	38,30	304,19	5,80

4

Sonnevend Péter 2001-es írása alapján Magyarország lakosságának az egyharmada él közösségekben és ezek a községek viszont nem képesek egy könyvtári intézmény fenntartására. A közel 3000 községből 2400 rendelkezik önkormányzati közkönyvtárral, amiket szétaprózottság, gyenge anyagi alap, szűk választék és alacsony színvonalú szolgáltatás jellemez. Így a falusi lakosság könyvtári ellátása megoldatlan. Erre a problémára csak abban az esetben várható megoldás, ha az irányítási felelősség, a könyvtárosi szemlélet és az anyagi alap megfelelő összehangolása megtörténik. Csatári Bálint következtetése szerint: „a kulturális intézményrendszer a területi fejlődésben és az ország egyes régiói, térségei közötti egyenlőtlenségek felszámolásában döntő jelentőség lehet. Igen fontos szerepe lehet az innovációban (sic!), az egyes térségek átalakulásának szellemi megalapozásában.”

A korábbi járási könyvtárak körzeti szolgáltató szerepe nem volt stabil megoldás, figyelembe véve a kedvezőtlen anyagi helyzetet is. Valami olyan megoldásra volt szükség, amely a megyei önkormányzatok számára normatív támogatást biztosít a kistelepülések könyvtári szolgáltatásainak támogatására. Közben ezt a vállalkozást a könyvtári szakma modellekkel és ellenőrzési-értékelési mechanizmusokkal támogatná.⁵

⁴ Fehér Miklós: Kistelepülések könyvtári ellátása In.: Könyvtári Figyelő 2002. 48. évf. 3.sz. p. 367-429

⁵ Sonnevend Péter: Kistérségek könyvtári ellátása: vannak-e esélyek? In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2001. (10. évf.) 4. sz. p. 3-9

<http://www.valtozovilag.hu/t365/tux0811.htm>

ellátórendszerében a 2001-es id szakban még mindig nem
ismert semmire tejr des. most vizsgáljuk meg ennek az okait.

A jól m köd külföldi könyvtári ellátórendszerek nem jelentenek megoldást a magyarországi könyvtári ellátásban. Hazánkban figyelembe kell venni a könyvtári ellátás sokszín ségét és változatosságát, amihez egy nehezen átlátható finanszírozás is társul. A kistételepülések ellátottsági színvonalának az emelésében az önkormányzatoknak is részt kell vállalniuk. A dokumentum ellátás finanszírozásában jelent s szerepe van az érdekeltségnövel támogatásnak. A fenntartói ráfordítás arányában kap többlettámogatást a könyvtár. Ennek a támogatásnak a hatása a kistételepülések viszonylatában alig érzékelhet . A kistételepülések esetében a valóságos többletforrást kínáló támogatás a közm vel dési célú érdekeltségnövel támogatás. Hiszen itt a kulturális, könyvtári, szabadid s és információs funkciók egy közvetlen irányítás alá tartoznak. Természetesen az önkormányzatok önrész kérdése is fontos, de az még fontosabb, hogy van-e könyvtári koncepciója. Célszer lenne egy helyi rendeletet alkotni arról, hogy a kistételepülések kiket és hogyan látnak el információval. Az önkormányzat e koncepció megvalósításáért pályázna az érdekeltségnövel támogatásra. Tudatában vagyunk annak, hogy azok a kistételepülési könyvtárak, amelyek szoros kapcsolatban állnak a megyei könyvtárral vagy a városi könyvtárral, jobb színvonalon m ködnek és eredményesebben pályázhatnak. Azok a könyvtárak, amelyek magukra maradnak képtelenek a feladataik ellátására. Az 1997. évi CXL. törvény 66. §-a az FSZEK és a megyei könyvtárak számára nevesíti a kistételepülések könyvtári ellátásának fejlesztésében meghatározott feladatokat. A gyakorlatban viszont hiányzik a megrendelhet szolgáltatások változatossága. Készen kell állni arra, hogy a megyei könyvtárak a könyvtári szolgáltatásokat megrendelhet vé tegyék a fizet képes vásárlók számára. Ebben a gépkocsipark fejlesztése segítene és a megyei önkormányzati pénzügyi alap nevesítése a térségi ellátás feladatainak elvégzésére.

A kistételepülések könyvtári ellátásának javításában az egyik legfontosabb szerepet a szakfelügyeleti tevékenység jelenti.⁶ Az 1997. évi CXL. törvény 100. §-a (3) bekezdésének I. pontjában jelent meg a könyvtári szakfelügyelettr l szóló 14/2001. (VII.5) NKÖM rendelet. Ez a törvény meghatározza a települési könyvtári ellátás feladatait és azt is hogy ezt hogyan teljesítik a fenntartók. A szakfelügyelet f feladata a szakmai ellen rzés és a szakmai munka színvonalának emelése. A szakfelügyeleti vizsgálatok 2002-ben kezd dtek a kistételepüléseken,

⁶ Fehér Miklós: Kistételepülések könyvtári ellátása. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 10.évf. 2001. 10.sz. p. 8-13

Elkezelnek a legnagyobb helyismerettel, így a törvény rájuk bízta a szakfelügyeleti tevékenység koordinálását. A tapasztalatok szerint 1997 óta a könyvtári ellátás területén jelentős fejlődés történt. Ami a kistélepüléseken csak kevés helyen érzékelhető. A 2002 és 2005 között végzett vizsgálatok tapasztalatai alapján a kistélepüléseken a forráshiány mellett nagy szerepet játszik, hogy a fenntartó mennyire tartja fontosnak a könyvtári ellátás színvonalának emelését. Fény derült arra is, hogy a kistélepülési könyvtárakban gyakori a szakemberek hiánya. Szakmai hiányosság a selejtezés és az állományellenőrzés elmaradása. Valamint az akadálymentesítés is probléma. Az eltelt négy év alatt a kistélepülések könyvtáraiban lassú fejlődés mutatkozott, de emellett még szükség van új szakmai koncepcióra és a források biztosítására. A vizsgálatok közvetett eredményeihez sorolható, hogy segítséget nyújtanak a stratégiájuk kialakításához és a következtetések levonása után meg tudjuk határozni a fejlesztés szükséges irányát. A kistélepülési könyvtári ellátás biztosítására az egyik megoldási javaslat a többcélú kistérségi társulások megalakulása, a mozgókönyvtári ellátás bevétele a feladataik közé és a normatív támogatás igénylésének a lehetősége.

A könyvtári szolgáltatások biztosítására a következő lehetőségek állnak rendelkezésre:

- 1, önálló intézmény fenntartása (3-5000 f)
- 2, szolgáltató hely biztosítása, a szolgáltatások megrendelésével (1000-3000 f)
- 3, könyvtárbusz üzemeltetése (1000 f alatt)

A szakfelügyelet az ellátás új formáira hívja fel a figyelmet, ezeket megismerteti a fenntartó önkormányzatokkal és javaslatot tesz a legcélszerűbb szolgáltatási formára.⁷

⁷ Kópcsay Ágnes: Könyvtári szakfelügyelet. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2006. 15.évf. 5. sz. p. 3-11.

2. Megoldások keresése

A 2004. március 19.-én tartott egri konferencián Fehér Miklós a következő képet fogalmazta meg: „A kistelepüléseken és a kisvárosokban élők a könyvtári ellátás terén nem lesznek azért hátrányban, mert nagykönyvtár nem áll helyben rendelkezésre.”

Azok a könyvtárak, amelyek rendelkeznek alapító okirattal bekerülnek a Nyilvános Könyvtárak Jegyzékébe, így a könyvtár jogosulttá vált az érdekeltségével támogatás igénybevételére.⁸

A nyilvános könyvtárak jegyzékében szereplő könyvtárak száma	
évek	a könyvtárak száma
2000	1235
2002	1948 ⁹
2003	2071
2004	2136 ¹⁰
2005	2127 ¹¹
2006	1976 ¹²
2007	1548 ¹³
2008	1312 ¹⁴

A táblázatban is nagyon jól nyomon lehet követni, hogy a jegyzékben szereplő nyilvános könyvtárak száma 2004-ig növekedett, majd évről-évre csökkent, ami a Többcélú Kistérségi Társulásokon keresztül igényelhető támogatásnak köszönhető.

⁸ Fehér Miklós: Kistérségi ellátás. Új fogalmak, új lehetőségek és (azonnali) tennivalók a kistérségi ellátás területén. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 14. évf. 2005. 2. sz. p. 3-6.

⁹ Fehér Miklós: Kistelepülések könyvtári ellátása In.: Könyvtári Figyelő 2002. 48. évf. 3.sz. p. 367-429

¹⁰ Amberg Eszter: A nyilvános könyvtárakról a nyilvános szolgáltatásokat nyújtó könyvtárakig In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2005. 14. évf. 5.sz. p. 8-13.

¹¹ Amberg Eszter: A nyilvános könyvtárak jegyzékének változásai a korszerű könyvtári ellátás törvényi keretei között In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2006. 15. évf. 7.sz. p. 9-13.

¹² Amberg Eszter: A nyilvános könyvtárak jegyzékének 2006. évi változásai In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2007. 16. évf. 6.sz. p. 12-15

¹³ Amberg Eszter: A nyilvános könyvtárak jegyzékének 2007. évi változásai In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2008. 17. évf. 5.sz. p. 9-12.

¹⁴ Amberg Eszter előzetes tájékoztatása szerint.

ÖM rendelet annyiban módosult, hogy olyan önkormányzat is igényemet érdekességénél támogatást, amely nem tart fenn nyilvános könyvtárat, de megrendeli a nyilvános könyvtári szolgáltatásokat. A 2003-ban megjelent 244/2003. (XII. 18.) Kormány rendelet a kistérségek lehatárolásáról, meghatározásáról szól, amelyet a 2004. évi CVII. Törvény követett, ami a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulását tartalmazza, majd a 65/2004. (IV. 15.) Kormány rendelet ezek 2004. évi támogatásáról. Ezen rendelet 5. §. (2) bekezdés e, pontja kimondja, hogy a többcélú kistérségi társulások támogatásban részesülhetnek a nyilvános könyvtári feladatok magasabb színvonalú ellátásának közös szervezéséhez, illetve létrehozásához azon településeken, ahol nincs könyvtári szolgáltatás.

2003-ban 167 kistérségből 130-ban alakult meg a többcélú társulás, s ebből 30 pályázott a könyvtári feladatok magasabb színvonalú ellátására.¹⁵

A 17/2005. (IV.5.) BM-PM együttes rendelet 1. számú melléklete tartalmazza, hogy az egyes támogatási jogcímekhez milyen fajlagos támogatási összegek kapcsolódnak. A mozgókönyvtári feladatokhoz kapcsolódó támogatás 1096500 Ft/könyvtári szolgáltató hely. Majd ugyanennek a rendeletnek a 2. számú melléklete tartalmazza társulásonként és jogcímenként részletezett támogatási elírányzatokat.

Ez a rendelet hozta 2005-ben a kedvező fordulatot, hiszen már normatív támogatás járt a többcélú kistérségi társulások számára. Ezek mellett még 6 milliárd fejlesztési támogatásban is részesültek.¹⁶

Mozgókönyvtári feladatellátáson nem csak a könyvtárbuszt értjük, hanem azokat az ellátási formákat, amelyeket a szolgáltató könyvtár biztosít az azt megrendelő önkormányzat vagy szolgáltató hely számára. A könyvtárbusz a mozgókönyvtári feladatok egyik ellátási formája.

A szolgáltató könyvtárak szerepét a megyei vagy a jól működő városi könyvtárak tölthetik be. Feladatuk az, hogy kiválasszák azt az ellátási formát, amellyel a szolgáltatást a leghatékonyabban tudja közvetlenül eljuttatni az egyes kistérségek önkormányzataihoz.

A többcélú kistérségi társulás csak akkor igényelheti a normatív támogatást, ha legalább négy, nyilvános könyvtárral nem rendelkező vagy nyilvános könyvtári jegyzéken

¹⁵ Fehér Miklós: Kistérségi ellátás. Új fogalmak, új lehetőségek és (azonnali) tennivalók a kistérségi ellátás területén. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 14. évf. 2005. 2. sz. p. 3-6.

¹⁶ A többcélú kistérségi társulások által ellátott egyes közszolgáltatások 2005.évi normatív m. kódési támogatásáról. In.: Magyar Közlöny 2005/44. sz. p. 2132-2242.

átó-helyet üzemeltet önkormányzata rendelkezik ellátási szerződéssel. Ez alól a könyvtárbuszos szolgáltatás megrendelése kivételt jelent. A buszos ellátást kapó település után akkor is jár a normatív támogatás, ha azok jegyzéken szerepl nyilvános könyvtárat tartanak fenn. Tehát azok az önkormányzatok, amelyek nem tudnak egy jól működő könyvtári intézményt fenntartani választhatják azt, hogy megrendelik a szolgáltatást a megyei könyvtártól. Így a többcélú kistérségi társulásoknak nyújtott normatív támogatás lehetővé teszi, hogy a megyei könyvtárak hatékony és korszerű ellátást biztosítsanak a felhasználók számára.

Reményeink szerint egyre több könyvtár fog lekerülni a Nyilvános Könyvtári Jegyzékre, és a hozzáférési pontok száma nő. A megrendelő önkormányzatok és a szolgáltató megyei könyvtárak között egy szoros kapcsolat jön létre a hatékony együttműködés érdekében. A többcélú kistérségi társulási formában rejlik lehetőségek utat nyitnak ahhoz, hogy a gyengébb teljesítőképességű önkormányzatok megszabaduljanak azokról a feladatokról, amelyeket nem vagy csak rosszul tudtak ellátni. A kistérségi összefogással tágabb lehetőségek nyílnak a közösen elvégzett feladatok, költségvetési támogatására, ösztönzésére. A kormány kiemelt figyelmet fordít ezekre a társulásokra, hiszen nem csak a könyvtári ellátás fejlesztéséről gondoskodnak a kistélepeleéseken, hanem az oktatás, nevelés, szociális ellátás, egészségügyi ellátás, stb. fejlesztése is a feladataik közé tartoznak.¹⁷

2.1. A kistérségi társulás fogalma

A 244/2003 (XII.18.) kormányrendeletben meghatározott kistérségekben működő önkormányzatok hozhatják létre, a megye és a kistérség határainak átlépése nélkül. A társulás keretein belül biztosítják az ellátást igénylő feladat- és hatásköröket. Egy kistérségben csak egy ilyen társulás működhet.

A társulás a megalakulása során a következő célokat tűzheti ki:

- a közszolgáltatások minőségének emelése
- a minőségi szolgáltatások hozzáférése a lakosság számára
- összefogásra ösztönzés

¹⁷ Fehér Miklós: Gondolatok a kistélepeleések könyvtári ellátásáról. In.: Könyvtári Levelezés /Lap 13. évf. 2001. 11.sz. p. 2-5.

bá tétele

- a társadalmi és a területi különbségek megszüntetése

A 2004-es Országos Kistérségi Konferencián szó volt arról, hogy az Országgyűlés 2004 november 2.-án elfogadta a többcélú kistérségi társulásról szóló törvényt. Ami az első fontos lépés ahhoz, hogy a lehető legmagasabb színvonalú szolgáltatást tudják biztosítani minden polgár számára. A hazai térségszerkezet változtatására volt szükség az Európai Unió új térségi lehatárolási rendszere miatt. Így öt szintet különböztet meg:

- települési szint
- kistérségi szint (1996-tól 2003-ig 150 kistérség KSH közlemény, 2003-ban 168 statisztikai-területfejlesztési kistérség)
- megyei szint
- régió
- nagyrégió (határokon átnyúló összefogások)

A többcélú kistérségi társulások teljesen önkéntesek az önkormányzatok számára. A költségvetési törvényben rendelkezésre álló külön forrással szeretnék ösztönözni az együttműködést. 2004 novemberére 95 többcélú kistérségi társulás alakult, ami hét millió polgárnak nyújt segítséget a magasabb színvonalú szolgáltatások igénybevétele. 2004-ben az ösztönző támogatás 7,7 milliárd Ft volt, amit pályázat útján lehetett igényelni.¹⁸ Ez az összeg 2005-ben 13,7-14,2 milliárd Ft-ra emelkedett és ekkor már nem pályázat, hanem normatív támogatásként. A társulások leggyakrabban vállalt és támogatott feladatai a közoktatás, egészségügy, szociális ellátás és gyermekjóléti ellátás mellett a mozgókönyvtári feladat.¹⁹

Problémaként merül fel az, hogy Budapest és Debrecen egy-egy kistérségnek felel meg és itt nincs lehetőség társulás létrehozására. Valamint a kistérségi lehatárolás során különböző méret és szerkezetű kistérségek jöttek létre, amelyek különböző esélyekkel társulnak.²⁰ A 2005. április 5.-én tartott Többcélú Kistérségi Társulások Országos Konferenciáján a következő eredményekről számoltak be. 157 kistérségben jött létre társulás, többcélú társulás pedig 123 kistérségben jött létre 2430 település részvételével. 2005-ben 108 többcélú kistérség részesült támogatásban, ami közel 5,5 millió lakost érint. A támogatás összege 8,2 milliárd Ft, amiből 0,2 milliárd Ft a kistérségek mozgókönyvtári feladatainak

¹⁸ <http://www.otm.gov.hu/web/portal.nsf/ftsearch/1136451C20029A9BC1256F4F005499BA?OpenDocument>

¹⁹ <http://www.otm.gov.hu/web/portal.nsf/ftsearch/639C840D9F96AE57C125709000261A07?OpenDocument>

²⁰ <http://www.otm.gov.hu/web/portal.nsf/ftsearch/1136451C20029A9BC1256F4F005499BA?OpenDocument>

2 társulás vállalta a mozgókönyvtári feladatot és igényelt erre támogatást. 2000-ban a társulások 15,4 milliárd Ft normatív támogatást kaptak. A mozgókönyvtári ellátás tekintetében elért eredmény, hogy több mint 100 nyilvános könyvtárral nem rendelkező településen alakítottak ki szolgáltató helyet (ún. sbbibliobuszokató m ködtetnek).²² 2007-ben szolgáltató helyenként 1,3 millió forintot fordíthattak fejlesztésekre, rendezvények szervezésére. A 2004-2007-es ciklusban erre a területre áramlott összeg, még sohasem állt a hazai könyvtárügy rendelkezésére.²³ A legújabb 2008-as adatok alapján a kistérségi társulások meghozták a várt sikereket és immár a s lefedettségö teljesnek mondható és az ország területe 174 kistérségre tagozódik. A legfontosabb eredmény, hogy javult az ellátás színvonala. Továbbá kib vült a mozgókönyvtári támogatásfelhasználhatósági kör. A szolgáltató könyvtár által kialakított információs portál m ködtetéséhez is igényelhet támogatás. A 2008-as évben 171 kistérségi társulás részesült normatív támogatásban, amelynek mozgókönyvtári és egyes közm vel dési feladatokra fordítható összege 1.943.500.000 Ft.²⁴

2.2. A többcélú kistérségi társulások modellkísérletének tapasztalatai

A legfontosabb cél a kistérségekben él k számára színvonalasabb oktatás, egészségügy és persze kulturális szolgáltatások nyújtása, ami a könyvtári szolgáltatások min ségjavítását követeli meg. A többcélú kistérségi társulások 80-120 millió Ft közötti támogatásban részesülnek, ha a kistérségbe tartozó valamennyi önkormányzat csatlakozik és vállalják az oktatási, szociális, egészségügyi valamint területfejlesztési feladatok közös ellátását 3 évre. A támogatás összege 20-50 millió Ft is lehet, amennyiben ezeken a feladatokon túl legalább még két feladat közös ellátását is vállalják. Ilyen további feladat lehet a nyilvános könyvtári feladatok, bel s ellen rzés, útkezel i feladatok, a közigazgatási ügyintézés korszer sítése, hulladékgy jtés és kezelés. Amennyiben még nem alakult meg a társulás, úgy lehet ség van kizárólag területfejlesztési célú pályázat benyújtására, aminek az összege 9-10 millió Ft közötti.

²¹ <http://www.otm.gov.hu/web/portal.nsf/ftsearch/105875C502105C7BC1256FDA004A3311?OpenDocument>

²² <http://www.otm.gov.hu/web/portal.nsf/ftsearch/639C840D9F96AE57C125709000261A07?OpenDocument>

²³ Fehér Miklós: Gondolatok a mozgókönyvtári ellátás gyakorlati tapasztalatairól szervezett konferencia kapcsán. In.: Könyvtári Levelez /Lap 2007. 19. évf. 7.sz. p. 14-16.

²⁴ <http://www.otm.gov.hu/web/portal.nsf/ftsearch/0EB39934DB752499C12573DB003C4476?OpenDocument>

társulás található, amiből 7 nyújtott be többcélú kistérségi társulási pályázatot. A 245 településből 186 tagja a társulásnak, ami 254.224 lakost érint. Tab és Marcali a két kistérség amely résztvevője a modellkísérletnek. A tabi kistérség a közoktatási integrált kistérségi feladatellátást vállalta, míg marcaliban a komplex kistérségi társulás modellezésére irányult a feladat. A tabi térségben az a tapasztalat vonható le, hogy a közoktatási feladatellátás egy társulás, egy központi intézmény fenntartásával nem valósítható meg. A marcali pedig az egyik legritkábban lakott kistérség, ahol a népsűrűség 42 fő/km² óként. A társulásban 33 település vesz részt. A cél az volt, hogy objektív bizonyítékok támasszák alá, hogy a többcélú kistérségi társulások normatív módon finanszírozhatók. A város és a környező települések kapcsolata eddig is szoros volt, de a rendszerváltást követően nagyon sok hivatal jött létre. Mára ez a kép letisztult és világos, hogy 6 önálló hivatal és 11 körjegyzőség működik a területen.²⁵

²⁵ <http://www.otk.hu/cd04/4szek/Sashalmi%20Judit.htm>

Rendszer (KSZR)

A 2005. március 16-17-én tartott könyvtáros szakmai napok utolsó előadásaként hallgathattuk meg a Katona József Könyvtár igazgatója, Ramháb Mária beszámolóját. A többcélú kistérségi társulások jövőbeni szerepéről beszélt a könyvtári ellátásban. Rendkívül sokszínű a helyzet a kistételepülések könyvtári ellátottságát illetően, nincs olyan község, ahol ne kellene jelentős változást elérni. Minden megyében vannak olyan jól működő könyvtárak és térségi szolgáltatások, de ezek nagyon különbözőek. Hiányoznak a rendszeres működés alapjai, sok az esetlegesség, a bizonytalanság. Teljes az egyetértés abban, hogy időszerű a községi ellátás korszerűsítése. Ennek egyik lehetősége a KSZR, azaz a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer. Célja, hogy a kistételepülésen élők közvetve vagy közvetlenül hozzáférjenek a hatékony és minőségi könyvtári szolgáltatásokhoz. A rendszer négyféle formát támogat a szolgáltatást fogadók és közvetítők szerint: önálló könyvtár fenntartása esetében az önkormányzatnak biztosítani a könyvtári helyiséget és személyzetet. Kisebbségi községekben szolgáltatási szerződés megkötésével is eleget tehet az önkormányzat könyvtárellátási kötelezettségének. Az önkormányzat szolgáltató helyet biztosít, a könyvtárost pedig vagy maga alkalmazza, vagy megrendeli a KSZR-tól. A könyvtári szolgáltatást fogadók között egyéb szervezetek is lehetnek, így például teleházak vagy teletévék is fogadhatják a szolgáltatást. A negyedik lehetőség pedig a könyvtárbusz, elsősorban 1000 fős lakosság esetében, aprófalvas régiókban. Ez az ellátás a kistérségek együttműködésével valósítható meg.²⁶

A 2003. és a 2007. év közötti könyvtári terület stratégiai céljainak megfogalmazásakor új kihívásokat is figyelembe kellett venni. Elsősorban azt, hogy a kistételepülések könyvtárhasználói hátrányos helyzetben vannak a nagyvárosban élőkkel szemben. Figyelembe kell venni azt is, hogy a községi és kisvárosi könyvtárak csak kis mértékben fejlődtek az ODR tagkönyvtáraihoz képest. Ezen tények figyelembevételével fogalmazódott meg a regionális könyvtári ellátás jövőképe. Amely azt mondja, hogy a kistételepülések lakossága ugyanazt a könyvtári ellátást kapja, amelyet az ODR tagkönyvtáraiban. Ennek megvalósulása érdekében egyik feladatául a mozgókönyvtári ellátási rendszer kialakítását

²⁶ Léber Boglárka: Workshop a mozgókönyvtári ellátásról. Szombathely, 2005. március 16-17. In.: Könyvtári Levelezőlap. 2005. 15.évf. 5.sz. p. 10-13.

települések ellátása érdekében.²⁷ A stratégiai ciklus egyik legfontosabb feladata az volt, hogy a kistelepüléseken élők könyvtári ellátását javítsák, mivel a lakosság 35%-a községekben él. 2003-ban munkacsoportot hoztak létre a stratégiai cél megvalósítására. Amely arra a megállapításra jutott, hogy az ország 3135 önálló településén 3615 önálló könyvtár működik. Ebből 78% települési könyvtár és 283-ban szünetel a könyvtári ellátás. A települési könyvtárak 90%-a községi könyvtár. Ezek mellett azt is megállapította, hogy a kistelepüléseken élők lakosság aránya a legnagyobb. Tehát a 2003-as adatok alapján a jelenlegi helyzet a községek és a kistelepülések túlnyomó többségében katasztrofális. A könyvtári probléma megoldására kidolgoztak egy komplex programot, amelynek a megnevezése: Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer, azaz KSZR.²⁸

A KSZR nem csodafegyver, de esély arra, hogy ne szakadjon szét az ország információban gazdagokká és szegényekké, esély arra, hogy a vidékfejlesztést a könyvtári területen is érdemben kezeljük – mondja Skaliczki Judit.²⁹

A program jogi keretét az 1997. évi CXL. Könyvtári törvény 64.§-a adja:

64.§. (1) § A települési és a megyei könyvtári ellátás biztosítása a helyi önkormányzatok kötelező feladata.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott feladatot a községi, városi, megyei jogú városi önkormányzat nyilvános könyvtár fenntartásával, vagy önkormányzatok közötti társulásban nyilvános könyvtár fenntartásával, vagy nyilvános könyvtár szolgáltatásainak megrendelésével teljesítheti.

A KSZR működésének elvét, bevezetésüket és alkalmazásukat ismerteti a Miért született a KSZR című könyv. §A KSZR a hazai könyvtári rendszer szerves része, az Országos Dokumentumellátási Rendszer kiegészítése. Ahhoz ugyanis, hogy az ODR nyújtotta szolgáltatást az ország bármely részén igénybe vehessék a könyvtárhasználók, könyvtárra, könyvtári szolgáltató helyre, könyvtárbuszra van szükség. Ezek a KSZR eszközei – írja Skaliczki Judit a könyv előszavában.³⁰

A KSZR célja, hogy a kistelepüléseken élők lakosság hatékony és minőségi könyvtári szolgáltatást vehessen igénybe.

²⁷ Skaliczki Judit: A könyvtári terület stratégiai céljai 2003 és 2007 között. In.: Könyvtári Levelező /Lap. 2003. 1. sz. p. 1-7.

²⁸ http://www.allamreform.hu/letoltheto/oktatas/hazai/Konyvtari_fejlesztesi_koncepcio_a_kozsegekben_kulonosen_a.pdf

²⁹ Zselinszky Lászlóné: Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer. Tájékoztató a kistelepülések könyvtári ellátásáról. In.: Könyvtári Kis Híradó 11. évf. 2006. 3/4. sz. p. 8.

³⁰ Skaliczki Judit: Miért Született a KSZR? In.: Könyvtári Levelező /Lap. 2006. 18.évf. 11.sz. p.35.

t támogat:

1, Önkormányzatok könyvtár-kezelése esetében (3000-5000 fős településen)

Az önkormányzat biztosítja a helyiséget és a személyzetet. A KSZR pedig kiegészítő megrendelhető szolgáltatásokat nyújt.

2, Könyvtári szolgáltató helyek esetében (1000-3000 fős településen)

Olyan kistérségek esetében, ahol az önkormányzat nem tart fenn könyvtárat, szolgáltatási szerződés megkötésével tesz eleget könyvtárellátási kötelezettségének. Ez esetben az önkormányzat biztosítja a szolgáltató helyet és alkalmazza a könyvtárost. A szolgáltató könyvtár (a megyei vagy nagyobb városi) minden megrendelt könyvtári szolgáltatást biztosít.

3, A könyvtári szolgáltatást pl. a teletékák, teleházak stb. is fogadhatják és közvetíthetik.

4, Könyvtárbusz (első sorban 1000 fős alatt)

A kistérségek együttműködésével valósítandó meg a mozgókönyvtári ellátás. Egy-egy busz kéthetente látogat meg egy-egy kistérséget és közel 50000 lakost lát el. A program megvalósítása esetén országosan kb. 30 mozgókönyvtárral kell számolni.

A KSZR szolgáltatásait a települési önkormányzat a megyei vagy városi könyvtártól vásárolja meg a törvény előírásainak megfelelően.

A KSZR tagjai:

1, A szolgáltató könyvtárak: Megyei és Városi könyvtárak, melyek alkalmasak a lakosság könyvtári illetve a térségi feladatok ellátására.

2, A szolgáltatást megrendelő önkormányzatok vagy önkormányzati társulások

3, A szolgáltatást fogadók:

- kistérségszervezeti könyvtárak
- szolgáltató helyek
- teletékák, teleházak
- a könyvtárbusz állomáshelyei

Megrendelhető szolgáltatások:

1, Alapszolgáltatások:

- dokumentum-ellátás, dokumentum-szolgáltatás
- információszolgáltatás

2, Egyéb szolgáltatások:

- közösségi szolgáltatások
- felhasználóképzés, alkalmazottak továbbképzése

- praktikus szolgáltatások

3, Mozgókönyvtári ellátás, könyvtárbusz

A buszon számítógép található, amely a szolgáltató könyvtár dokumentumainak állományát tartalmazza, így segítve a választást. A buszon kialakítható a könyvtári szolgáltatás és a közhasznú információk szolgáltatás.

A KSZR megvalósulásának finanszírozása.

A program eredményességéhez több forrásra van szükség.

1, Első sorban a kistéleplési önkormányzat, amely az épületet és annak fenntartását biztosítja.

2, A szolgáltató könyvtár a feldolgozott dokumentumokkal és információkkal járul hozzá.

3, A harmadik és egyben legfontosabb az állami hozzájárulás:

- A szolgáltatási rendszer megvalósításához NKÖM támogatás a "Kulturális vidékfejlesztés és Közkincs" programból.

- Közkincs program:

2005-ben 57 könyvtár 53300000 Ft-ot

2006-ban 20 könyvtár 20301000 Ft-ot

2007-ben 17 könyvtár 19568000 Ft-ot kapott.

- A 23/2004. (XI.20.) NKÖM rendelet, amely a könyvtárak 2004. évi többlettámogatásáról és felhasználásáról szól és hatályát olyan helyi önkormányzatokra is kiterjeszti, amelyek társulás vagy megrendelés útján biztosítják a nyilvános könyvtári szolgáltatásokat.

- Belügyminisztériumi támogatás az 5/2005. (I.19) Kormányrendelet alapján.

- NKA támogatás

- IHM támogatás a Közháló programon keresztül

A 2003-2007. évi stratégiai ciklus befejezésével szükség volt egy új stratégia kialakítására, amely figyelembe veszi az eddig elért eredményeket és a még meg nem valósult elképzeléseket. Ez az úgynevezett Portál program, könyvtárfejlesztési stratégia 2008-2013. Legfontosabb elemei a kulturális vidékfejlesztés és az esélyteremtés. Az edző ciklus eredményeként egyértelművé vált, hogy folytatni kell a kistéleplések könyvtári ellátásának növelését. A Swot analízis eredményeként mutatja a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer (KSZR) bevezetésének, a Közkincs programnak és a többcélú kistéleplési társulások

nakkor gyengeség, hogy több könyvtárban forrásmegvonás történt, amely akadályozza a szakmai munkát.

A mozgókönyvtári ellátás 2004 és 2007 között a Belügyminisztériumtól és az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériumtól a következő támogatásokat kapta:

2004-2005-ben 456 000 000 Ft,

2006-ban 714 000 000 Ft,

2007-ben 1 600 000 000 Ft.

Amelyekb 1 1150 szolgáltató hely fejlesztése történt meg és épületkorszerűsítés, valamint a könyvtárállomány megújítása került sorra.

A Portál program egy olyan jövő képet mutat, amely segíti a leszakadó térségek és csoportok felzárkóztatását. Átfogó célja a vidékfejlesztés folytatása és a hozzáférés növelése. Az új stratégia megvalósításához 2007-2013. között meghirdetett európai uniós pályázatok állnak rendelkezésre. A két legfontosabb pályázat:

- 1, Közép- Magyarországi Operatív Program: Mellyel települési és mozgókönyvtárak infrastruktúra- és IKT-fejlesztésére lehet pályázni
- 2, Új Magyarország Vidékfejlesztési Terv 2007-2013.: Szolgáltató tér kialakítására lehet pályázni az 5000 f alatti településeken, benne a könyvtári szolgáltatások biztosításával.³¹

³¹ Skaliczki Judit: Portál Program. Könyvtárfejlesztési stratégia, 2008-2013 In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2008. 17. évf. 1. sz. p. 3-19.

ás külföldön

A Berzsényi Dániel Könyvtár, a British Council és a Könyvtári Intézet nemzetközi szakmai napot szervezett a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma megbízásából. Aminek célja a bibliobuszos szolgáltatás külföldi tapasztalatának a bemutatása. Magyarország lakosságának a 35%-a ezer f. nél alacsonyabb lélekszámú kistérségben él. Ahol vagy nincs könyvtári intézmény vagy ha van is csak nagyon rossz állapotban lévő, amely nem tudja ellátni a funkcióját. A könyvtárbuszok vásárlására azok a kistérségi társulások pályázhatnak, amelyek 35 kistérséget képesek ellátni. 2005-ben a minisztérium három-öt könyvtárbusz üzemeltetését tervezte. Amelyek mintegy ötezer könyv, CD és DVD szállítására voltak alkalmasak és internethasználatra is volt benne lehetőség.

4.1. Szlovénia, Horvátország, Anglia, Ausztria tapasztalatai

Az első napon Silva Novljan (Ljubljana) tartott előadást A mozgókönyvtár mint jövő tervek címmel. A mozgókönyvtári ellátás feladatait hangsúlyozta. Fontos a kölcsönzés biztosítása, az információ elérhetővé tétele és egy mobil gyűjtemény létrehozása. Fontos a felhasználókkal való közvetlen kapcsolat és a hatékony üzemeltetés. Beszített még a könyvtárbuszok jellemzéséről és üzemeltetéséről. A könyvtárbuszok célja, hogy felkeltsék az olvasó érdeklődését és aktivitását a könyvtár iránt. Majd részletezte, hogy ez a szolgáltatás Szlovéniában nagyon jól bevált. A szolgáltatás kihasználtsága maximális. Már a XIX. században kezdődött és mára már több száz községet látunk el a bibliobuszok.

Ezután Suzana Szabo Pahi a muraszombati Területi és Tanulmányi Könyvtár bibliobusz üzemeltetési tapasztalatairól tartott beszámolót. A bibliobusz üzemeltetésével kapcsolatban sok kérdés merült fel. Például olyanok, hogy hol legyen a busz telephelye, ki a tulajdonosa és ki kell számolni a hatékonyságát. Azt is hozzátette, hogy ez a szolgáltatás nem gazdaságos, mert a hatékonysága csak közvetetten mérhető. A tájékoztatóját így zárta: „Ha a bibliobuszt csak egy olvasó keresi fel, aki másként nem jött volna el a könyvtárba, a beruházás már elérte a célját.”

A horvátországi tapasztalatokról Spomenka Petrović tartott beszámolót. 1977 után 15 busz állt az ország rendelkezésére. Három típusuk volt az öt, a nyolc és a tizenegy méteres változat. A járműveket a kulturális minisztérium és a helyi szervezés finanszírozta. A 90-es évek közepén megkezdődtek a szolgáltatások újjászervezése. 1995-ben pedig Zágrábban egy

amelyet a városi vezetés finanszírozott. Majd 2001-ben megalakult a mozgó könyvtárosok munkacsoportja. Ezután 2003-2004-ben négy új könyvtárbuszt állítottak munkába. Új szolgáltatás bevezetéseként tervezik a škönyvtárhajókó beindítását a horvát szigeteken.

A második nap folyamán angliai és ausztriai tapasztalatokkal ismerkedhettünk meg. Kester Clarke és Derek Keillor együtt mutatta be az angliai bibliobuszok gyártási folyamatát. A gyártás során egy könyvtáros is jelen van, aki segít a megfelelő bels kialakítására. A gyártás el tt sor került egy busz modellezésére, így több hibára is fény derült és végül sikerült a céloknak leginkább alkalmas busz kialakítására. Képeket is mutattak a legmodernebb technológiával felszerelt buszokról és a šbibliohajókó vagy šbiblioteveó nevet visel nosztalgiabuszokról.

Grazban az els bibliobusz1973-ban indult, amit még kilenc követett és 2003-tól üzemel az utóbbi négy. A busz legnagyobb el nyei, hogy összeköttetésben van a kies városrészekkel, sok hely van az olvasók számára, ahol nézel dhetnek, a mozgássérültek is kényelmesen használhatják és a legmodernebb technikával van felszerelve. Található benne klímaberendezés, mosdó, f tés, ül pad és hifi-berendezés. Az olvasók szívesen használják és igénylik, így mindenképp szükség van rájuk.³²

Azokat a megrendelhet szolgáltatási formákat nézzük át, amelyek elképzelései hasznosíthatók a hazai kistelepülési könyvtári ellátásban is. A külföldi kistérségek számára mai napig a bibliobusz és a mozgókönyvtári ellátás bizonyult a legjobbnak költségigénye ellenére. A mozgókönyvtári ellátásnak három esete lehetséges:

1, A mozgókönyvtár és a fix könyvtár együttesen alkotja a szolgáltató pontot. Ebben az esetben egy fiókkönyvtári rendszerrel vagy letéti gy jteményekkel, postai könyvküld szolgálattal párhuzamosan folyik a könyvtári ellátás. Ilyenkor a bibliobusz a szélesebb választékhoz való hozzáférést jelenti.

2, Csupán mozgókönyvtár m ködik. Ez azokban a térségekben jellemz , ahol a lakosság túlságosan szétszórtan él ahhoz, hogy egy könyvtári épületet felállítsanak. Ilyen a pennsylvaniai Lancaster megye és ez az ellátási forma jellemzi a Skandináv országokat is, amit a kés bbiekben közelebb l is szemügyre veszünk.

³² Léber Boglárka: Workshop a mozgókönyvtári ellátásról. Szombathely, 2005. március 16-17. In.:Könyvtári Levelez /Lap. 2005. 15.évf. 5.sz. p. 10-13.

mozgókönyvtárak. Ezek egy konkrét célcsoport igényeit elégítik ki. Ilyen célcsoportok a gyerekek, a nyugdíjasok vagy a fogyatékkal élők. A gyerekek számára nagyon vonzó szolgáltatási forma a bibliobusz.

A mozgókönyvtári ellátás megtervezése során figyelembe kell venni a terület nagyságát, a népesség eloszlását, az útviszonyokat, a lakosság mobilitását, a megállóhelyek gyakoriságát és megállások időtartamát. Az IFLA azt ajánlja, hogy a busz két fős személyzettel kéthetente 9 napon keresztül menjen, naponta 50km-t tegyen meg és öt helyen álljon meg.

A busz menterendjét érdemes az interneten is közzé tenni és postai úton is tájékoztatást adni a felhasználóknak. Nyugat-Európában ezt az ellátási formát tartják a legköltségesebbnek. Egy adott önkormányzatnak mérlegelnie kell, hogy a bibliobuszt vagy a fiókkönyvtár fenntartását érdemes-e vállalni. A mozgókönyvtár annyival költségesebb, hogy a járművet kell beszerezni hozzá és azt fenn is kell tartani. Ilyenkor az anyagi ráfordítás csak hosszú évek múlva térül meg. A költségráfordítást az is befolyásolja, hogy milyen járművet vásárolnak. Három járműtípust különböztetünk meg. A kisteherautó vagy kisbusz, ami 7 méter hosszú. Busz típus, ami már 10 méter hosszú és programok szervezésére is alkalmas. Nyerges vontató típus, ami 15 méter és raktere könyvtárrá van. Hollandiában a költségigénye miatt a rendszer leépítésén gondolkodtak, de az elektronikus úton szerzett információ nem pótolhatja a személyes kapcsolattartást. Ezt a problémát a buszba szerelt modern technológiával próbálják megoldani. Az elektronikus bibliobusz kialakítására törekednek. A legtöbb ország a saját környezetéhez és a lakosság igényeihez igazítja a mozgókönyvtári ellátását.³³

Most vegyünk sorra egy pár fejlettebb országot és nézzük meg, hogy kik hogyan oldották meg a kistérségek könyvtári ellátását.

4.2. Az Amerikai Egyesült Államok

Kistelepülésnek nevezik a 25000 fő alatti óvárosokon kívül eső településeket és a 2500 fő vagy annál kevesebb lakossággal rendelkező területeket. Az igények kielégítésében az egyik probléma a gyorsuló ütemben keveredő lakossági csoportok, a másik pedig a pénzhiány. 1980 óta a vidéket a szövetségi és állami információs irodák, felsőoktatási

³³ Tóth Máté: Kistelepülési ellátási formák. Szakirodalmi szemle = Könyvtári Figyelő. 14.(50.) évf. 2004. 2. sz. p. 365-375.

si könyvtári hálózat látja el. Ezek finanszírozása szövetségi, állam- és helyi forrásokból történik. A szükséges pénzkeret nagyjából a helyi adókból és egyéb bevételekből képződik. A 90-es években felmerült a könyvtárak hálózatba való tömörülésének gondolata. Ez lehetővé teszi a forrásmegosztást, az egyes könyvtárak rendszeren belüli hatékony működését és megszűnhet a kiskönyvtárak szeparáltsága. Az intézmények szabadon választhattak, hogy kívánják-e csatlakozni a szerződéshez. Pályázat formájában lehetett a pénzbeli támogatást elnyerni és minél nagyobb tőkével rendelkezett a pályázó, annál magasabb összegre számíthatott. Pennsylvania a területén működő kisebb könyvtárakat látja el ezekkel a plusz támogatásokból, így az egész államot lefedik a szolgáltatásaikkal. Egy másik jellegzetessége a könyvtári rendszernek az ún. könyvtári bizottság vagy kurátori testület, ami civil tagokból áll és a könyvtári szolgáltatást felügyeli. Ezzel a feladattal a helyi önkormányzat bízta meg. A következőkben pedig az elektronikus információáramlás teljes kiépítését tervezik.³⁴

Azért a Skandináv országokat célszerű alapul venni, mert a lakosság eloszlása nem egyenletes és sok kistelepülés található ebben a négy országban. Ezért a könyvtári ellátás egyetlen működőképes modelljeként tartják számon a bibliobuszt.

4.3. Finnország

A világ legjobban szervezett és legfejlettebb könyvtári rendszerét tudhatja magáénak csakúgy, mint Dánia. Az oktatási minisztérium a 70-80-as évek között megszüntette az addig működő könyvtárak csaknem felét és a mozgókönyvtári szolgáltatást részesítették elnyerésben.³⁵ A könyvtári szolgáltatás legfontosabb elemei a mozgókönyvtárak. A statisztikai adatok alapján a mozgókönyvtárak száma 203-ról 192-re csökkent 1999 és 2003 között. A mozgókönyvtári szolgáltatás először Finnországban indult újtárra. A 2001-2004 közötti könyvtári stratégia megállapította, hogy a mozgókönyvtári ellátás gyorsan változtatható profilú szolgáltatást kínál, nagyon rugalmas és alkalmazkodó könyvtári ellátást nyújt. Az országban 2005-ben három speciális funkcióval ellátott mozgókönyvtár van, amely szolgáltatásait kifejezetten a nagyvárosokban élő gyerekek számára kínálja. A

³⁴ Mihály Alíz: Minták a kistelepülések könyvtári ellátásának megoldására külföldön. In.: Könyvtári Figyelő 2002. 48.évf. 3.sz. p. 483-511.

³⁵ Mihály Alíz: Minták a kistelepülések könyvtári ellátásának megoldására külföldön. In.: Könyvtári Figyelő 2002. 48.évf. 3.sz. p. 483-511.

minden háznál megálljanak a ritkán lakott településeken. Az internetkapcsolattal felszerelt mozgókönyvtár egyben nyilvános információ-hozzáférési pontként is működik majd, amihez még technológiai fejlesztésekre van szükség.

2001-ben a Netti-Nyiseö néven elindult egy internetbusz, melynek célja a felhasználóképzés. A kurikkai mozgókönyvtári fejlesztési projekt célja, hogy a bibliobuszokat naprakész információtechnológiával szereljék fel. A projekt végrehajtása során először a felhasználói igényeket mérik fel, majd a legmodernebb információtechnológiai eszközökkel szerelik fel a buszt és a felhasználók igényeihez igazítva megalkotnak egy portált.

A mobil multi szolgáltatás egy új mozgókönyvtári trend lehet, melynek során a mozgókönyvtárak más szolgáltatóintézményekkel működnek együtt. Így egy multifunkcionális mobil szolgáltató pont jöhet létre. A mozgókönyvtári ellátást az állam finanszírozza. 2002-ben tíz önkormányzat közt 3 és fél millió eurót osztottak szét.³⁶

4.4. Dánia

A helyi könyvtár kapu a globális világra. Az ellátórendszerek működéséhez szükséges pénzüsszeg állami és lokális forrásból képződik.³⁷ 2002-ben 51 mozgókönyvtár működött. Itt nagyobb a népsűrűség és a lakosság egyenletes eloszlásban él. 1929-ben a zealandi Holbaekben indult meg az első közvetlen kölcsönzést is kínáló mozgókönyvtár. 1956-ig ez a német megszállás miatt szünetelt. A 90-es évekre a járművek állapota leromlott. A lakosság mobilabbá vált, így nem igényli a mozgókönyvtári ellátást. Másrészt bármilyen dokumentumhoz könnyen hozzájuthat a könyvtári adatbázison keresztül. A könyvtári munka minden része gépesített. Az egyes adatok szerint a dán lakosság 60-70%-a mások szerint 90%-a rendszeres könyvtárhasználó. Ami persze önmagáért beszél.

Az a trend jellemző, hogy a mozgókönyvtár a külvárosi részeken áll meg és átvette sok külvárosi fiókkönyvtár szerepét. A Fredeirshavn bibliobuszára speciális szolgáltatás, hogy a járműben egy rendőrségi sarkot alakítottak ki. Ahol a lakosság kérdéseire egy hivatalnok

³⁶ Tóth Máté: Mozgókönyvtári trendek Skandináviában. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2005. 14.évf. 7. sz. p. 42-49.

³⁷ Mihály Alíz: Minták a kistelepülések könyvtári ellátásának megoldására külföldön. In.: Könyvtári Figyelő 2002. 48.évf. 3.sz. p. 483-511.

vel hirdettek egész éjszakás könyvtári kalandtúrákat
gyerekeknek.

4.5. Norvégia

2003-ban 36 mozgókönyvtár volt, aminek a száma 20-ra csökkent 2005-re. A mozgókönyvtárak els sorban a nyugdíjasok, gyerekek és etnikai kisebbségek igényeit elégítik ki. Az ŐEposö nev könyvtárhajó a norvég könyvtárügy büszkesége, amely évente kétszer látogatja meg a tengerparton elszigetelten él ket, akiknek kölcsönzési lehet séget nyújt. Ezt els sorban gyermekek használják. Mivel az állam a mozgókönyvtári ellátást csak 85%-ban finanszírozza és a többit az önkormányzatoknak kell, ezért több kistelepülés lemondta a szolgáltatást.³⁹ Az ellátás finanszírozása kisebb részben állami pályázatokból és nagyjából helyi és kommunálisadóból származik. A 2000-es években a kis könyvtárak azért részesültek külön támogatásban, hogy saját állományukat feltegyék az internetre.⁴⁰

4.6. Svédország

ŐA vidéknek szüksége van a könyvtárakra, felszólítással hirdettek 1990-ben szakvásárt, amellyel a vidéki könyvtárak rossz helyzetére szeretnék volna felhívni a figyelmet. A hivatalos definíció szerint a könyvtár funkciója a szórakoztatás és nem a hasznosság.⁴¹ Az országban a járm vek legfontosabb feladata az volt, hogy a könyveket a központi könyvtárból a fiókkönyvtárakba szállítsák és nem volt közvetlen kölcsönzési lehet ség. 1999-re a járm vek száma 130-ról 103-ra csökkent. Itt a mozgókönyvtárak egyrészt a speciális célcsoportok igényeihez alkalmazkodnak, valamint megpróbálják a modern információtechnológiai eszközöket beépíteni a buszba. A mozgókönyvtárak az országhatárokon is átjárnak, ezért a közös finanszírozás a jellemz , ami nagy el nyt jelent

³⁸ Tóth Máté: Mozgókönyvtári trendek Skandináviában. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2005. 14.évf. 7. sz. p. 42-49.

³⁹ Tóth Máté: Mozgókönyvtári trendek Skandináviában. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2005. 14.évf. 7. sz. p. 42-49.

⁴⁰ Mihály Alíz: Minták a kistelepülések könyvtári ellátásának megoldására külföldön. In.: Könyvtári Figyel 2002. 48.évf. 3.sz. p. 483-511.

⁴¹ Mihály Alíz: Minták a kistelepülések könyvtári ellátásának megoldására külföldön. In.: Könyvtári Figyel 2002. 48.évf. 3.sz. p. 483-511.

immansziózin.

zatoknak, amelyek öner b l ezt nem lennének képesek
Az Európai Unió tagországaiban a jövő könyvtáráról való gondolkodást fejlesztési irányok határozzák meg. Ezek projektek formájában valósulnak meg, amelyek tájékoztatással szolgálhatnak a hazai könyvtári gyakorlat számára. 2004-ben Európában elsőként Spanyolországban indult meg a bibliometró szolgáltatás egy évtizedes sikeres chilei m ködés után. A bibliometró olyan helyre viszi a könyvtárat, ahol az emberek nap mint nap megfordulnak. A lényege, hogy konténereket helyeznek el a metrómegálló környékén, melyekből az emberek könyveket kölcsönözhetnek. Ez a mozgókönyvtár ötletének egy nagyvárosi változata.

Szlovéniában az volt a probléma, hogy a települések sokrét igényeit kis anyagi háttérrel és kevesebb szakértelemmel kell kielégíteni. Erre megoldásként regionális hálózatokat építettek ki, hogy a speciális igényeket nagyobb területeken is elérjék. A nagyon speciális igényeket mobil eszközök használatával lehet kielégíteni, erre példa a Gyerekek könyvtárbuszaó szolgáltatás, amely egy nagy-britanniai kezdeményezés. Angliában a települések kisboltjaiban könyvtári szolgáltatások alakultak ki. Ennek a legnagyobb el nye, hogy egy helyen több szolgáltatás is megtalálható. Hasonlóan Angliához más országokra is jellemző a postával való együttműködés. A felhasználók egy listáról kiválasztják a kívánt dokumentumot, amit postai úton kapnak meg és juttatnak vissza a könyvtárba.⁴³

⁴² Tóth Máté: Mozgókönyvtári trendek Skandináviában. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2005. 14.évf. 7. sz. p. 42-49.

⁴³ Tóth Máté: A könyvtári ellátás korszerű formái az Európai Unió országaiban. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2007. 16.évf. 6.sz. p. 45-50.

Cegléd és környékén

Cegléden már nagyon régóta működik a környékbeli kistelepülések mozgókönyvtári ellátása bibliobuszok formájában. Szinte az első között volt akik Többcélú Kistérségi Társulást hoztak létre, ami lehetővé tette a mozgókönyvtári szolgáltatás fejlesztését.

Cegléd városa Pest megye déli részén helyezkedik el. A Ceglédi Városi Könyvtár legfontosabb feladata, hogy megfelelő színvonalú szolgáltatást nyújtson a városban és vonzáskörzetében élők számára. Ezért a külső területeken élő lakosság számára a könyvtár szolgáltatásait mozgókönyvtári ellátás fenntartásával biztosítja. A Megyei Tanács és a Városi Tanács között a bibliobusz működtetésével kapcsolatos megállapodás létrejötté után 1984-ben átadták az első bibliobuszt. A busz tervezésekor figyelembe vették a hazai és külföldi tapasztalatokat is. Ez volt az első teremkiképzés mozgókönyvtár. Olvasói számára a városi könyvtár valamennyi szolgáltatását biztosította (előjegyzés, könyvtárközi kölcsönzés, fénymásolás). A megállóhelyekről a lakókat a lehető legszélesebb körben tájékoztatták szórólapok, könyvjelzők és térképek készítésével. Mivel az olvasók megszerették a bibliobuszt és egy 1987-es minisztériumi vizsgálat rögzítette, hogy írásos adatok imponálóan és meggyőzően bizonyítják a mozgókönyvtári ellátás életrevalóságát, ezért 1987-ben még két bibliobuszt állítottak üzembe. A megyei támogatás megszűnése miatt 1991-ben a bibliobuszok beszüntették tevékenységüket. A 2003-2007 közötti könyvtári stratégia egyik célja a regionális könyvtári ellátás fejlesztése, amely mozgókönyvtári ellátással is történhet. A mozgókönyvtári ellátási rendszerre történő felkészülés kialakítása a hátrányos helyzetű települések ellátása érdekében. A projektet először a megfelelő vizsgálatok elvégzését követően a négy érintett vállalt megyében meg kell valósítani, további költségvetési ráfordítással. Ennek érdekében 2005-ben Cegléd 14 másik településsel együtt Többcélú kistérségi társulást hozott létre, melynek célja a közkönyvtári szolgáltatás javítása mozgókönyvtári szolgáltatással.⁴⁴

A 2005 márciusában Szombathelyen tartott nemzetközi könyvtáros szakmai napok utolsó előadásaként hallgathattuk meg Varga Istvánné előadásában a ceglédi mozgókönyvtár működését. Amelyben beszélt az előzményekről és arról is, hogy a társulás milyen előnyökkel

⁴⁴ Varga Istvánné : A Ceglédi Városi Könyvtár Mozgókönyvtára. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2005. 14. évf. 7. sz. p. 32-41

ásában.⁴⁵ Jelenleg az 1991-b l megmaradt egy bibliobusz
latja el a külterületeken el lakosság könyvtári ellátását.

A mozgókönyvtári ellátás tapasztalatai:

- a busz élettartama a folyamatos m szaki karbantartással meghosszabbítható
- a könyvtári szolgáltatások színvonalas közvetítésére kialakított busz a legalkalmasabb az olvasók számára
- a mozgókönyvtár fontos a külterületeken él gyermekek számára, akik kés bb a Városi Könyvtár feln tt könyvtárának a tagjai lesznek
- szükség van a folyamatos igényfelmérésre
- a háttérintézmény biztosítja az állomány cseréjét és frissítését

Az ellátás sikerének a feltételei:

- megfelelő háttérintézmény
- mindig friss állomány
- biztos anyagi háttér
- a járm könyvtári céloknak megfelelő kialakítása és karbantartása
- az olvasók folyamatos tájékoztatása

Bármelyik tényez hiányában a szolgáltatás sikertelen lehet. A cél a könyvtár alkalmazkodása a gyorsan változó és fejlőd környezethez, amelyek hozzásegítik az olvasók információs igényeinek kielégítéséhez. E cél eléréséhez viszont még nagyon sok dolgot kell véghezvinni.⁴⁶

⁴⁵ Léber Boglárka: Workshop a mozgókönyvtári ellátásról. Szombathely, 2005. március 16-17. In.: Könyvtári Levelez /Lap. 2005. 15.évf. 5.sz. p. 10-13.

⁴⁶ Varga Istvánné : A Ceglédi Városi Könyvtár Mozgókönyvtára. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2005. 14. évf. 7. sz. p. 32-41

A Megyei és Városi könyvtár már több mint 1997 óta m ködteti ellátórendszerét. A kaposvári kistérségben 1 38 község állt szerz désben a könyvtárral. A községek 10%-ában egyáltalán nem m ködött könyvtár és 75%- a szerepelt a nyilvános könyvtárak jegyzékén, amely az érdekltségnövel támogatás feltétele.

2004-t l a többcélú kistérségi társulássá alakulás lehet vé tette a normatív támogatás igénylését a mozgókönyvtári feladatellátásra. Így egy magasabb színvonalú ellátást biztosíthattak. A kistelepülések lakói közvetlenül vagy közvetve igénybe vehették a megyei könyvtár szolgáltatásait, létrejöhett szaz utazás nélküli könyvtárö.

2005-2006-ban a nyilvános könyvtárak jegyzékén nem szerepl könyvtárak után támogatást kaptak. Ez a négy település: Kisasszond, Kaposszerdahely, Újvárfalva és Zselickislak. Ennek az összegnek az 50%-át kizárólag a kistelepülési könyvtárak m ködtetésére és fejlesztésére lehet fordítani. A további támogatások érdekében 2007-t l egyre több község kéri levételét a nyilvános könyvtárak jegyzékér l. 2007-ben 36 tagja van a mozgókönyvtári ellátásnak.

A Megyei és Városi könyvtár, mint szolgáltató a következ ket vállalta a szerz désében:

- tervszer és rendszeres állománygyarapítás, a könyvtári dokumentumokkal kapcsolatos nyilvántartások vezetése,
- az új dokumentumok feldolgozása, elektronikus katalógus építése, a szolgáltató helyek állományának a megtekintése a könyvtár honlapján,
- az elektronikus adatbázis üzemeltetése és karban tartása,
- a kistelepülések állományának selejtezése, cseréje és dokumentumok kiszállítása,
- könyvtári rendezvények,
- olvasói kérdésekre válaszolás, tájékoztatás,
- a szolgáltató helyek kialakítása és felszerelések biztosítása,
- a könyvtárosok szakmai képzése, továbbképzése,
- állományellen rzések.

Az önkormányzat gondoskodik a szolgáltató helyek megfelelő m ködéséhez szükséges tárgyi és személyi feltételekr l, valamint a nyitvatartási idő biztosításáról. bízza meg a könyvtárost is, akinek minimum középfokú végzettséggel kell rendelkeznie.

normatív támogatásból községenként 300000 forintot kóntottek dokumentumivasaritasta, 2006. évben 15 folyóíratra fizettek el a négy település könyvtárában. Kisasszondon elvégezték a selejtezést, könyvtárrendezést és újra beindulhatott a kölcsönzés. Minden település kapott egy-egy számítógépes rendszert nyomtatóval. Emellett szükség volt még egy húszórás tanfolyamra, aminek keretében a helyi munkatársak megismerkedhettek különböző könyvtári adatbázisokkal.

Az önkormányzatok 2005-ben 300-300 ezer forintot kaptak, míg 2006-ban a normatív támogatás 50%-át.

A kistelepülési könyvtárak mellett a szolgáltató könyvtárak fejlesztésére is szükség volt. Az elavult dos-os alapú rendszereket Windows alapúra cserélték. Vásároltak egy laptopot, amellyel a vidéki állományellenrzéseket végzik. A rendszer OPAC-ját 2007-ben vásárolták meg.

Az eddig elhangzottak nem csak felzárkóztatást jelentenek a kistelepülések könyvtári ellátásában, hanem tartalmas és látványos fejlődést mutatnak a kistérség települései.⁴⁷

⁴⁷ Bali Aranka: A mozgókönyvtári ellátás tapasztalatai a kaposvári körzetben. In.: Könyvtári Levelezés /Lap 2007. 19.évf. 4.sz. p. 3-7.

2006-ban készítették egy projektet Módszerek a kistérségi könyvtári ellátásban címmel. Ez mintaként használható a kistérségi könyvtári ellátásban és célja egy olyan internetes kapcsolatrendszer kiépítése, amelyet a kistelepülés könyvtáraiban dolgozó alacsony számítógépes ismerettel rendelkező könyvtáros is használni tud. A településeken egy olyan könyvtári szolgáltató rendszert szeretnének kialakítani, amely nem függ a település földrajzi elhelyezésétől és anyagi helyzetétől.

Jövő képe egy intelligens kistérség kialakítása, melyben modern könyvtári szolgáltatások működnek. Ahhoz, hogy jó eredményekkel alkalmazzanak új módszereket meg kell ismerni a kistérség igényeit és lehetőségeit. Ezt követően lehet új technikai lehetőségekre gondolni a könyvtári szolgáltatásokban.

Sebestyénné Horváth Margit 2006-os összeállítása alapján Zala megyében a kistelepülési könyvtári ellátás a következő képet mutatja. Zalában összesen 254 szolgáltatóhely van, amiből 231 könyvtár és 23 fiókkönyvtár, valamint 229 település rendelkezik könyvtárhelyiséggel. A statisztikai adatok és a szakfelületes vizsgálatok alapján kiderült, hogy a községekben található könyvtári intézmények működtetésére az önkormányzatnak nincs elegendő forrása, ezért az önkormányzatoknak határozatot kellett hozni arról, hogy a jövőben milyen formában kívánják teljesíteni a törvény által előírt kötelezettségeiket. A többcélú kistérségi társuláson keresztül megnyert pályázatok 2004-re lehetővé tették, hogy a községi könyvtárak felében megvalósuljon az Internet hozzáférés. Ugyancsak 2004-ben nem volt ellátás Belezna, Magyarszentmiklós, Orosztony, Zalasárszeg, Börzönce, Gelsesziget, Kilimán, Pat, Balatonmagyaród és Kacorlak könyvtáraiban sem. 2006-ra a kistérségi könyvtári ellátásban használt új módszereknek köszönhetően 8 településen megindult a könyvtári ellátás. Beleznában és Orosztonyban pedig 2007-ra vártak megoldást.

Könyvtár-ellátási formák elmozdulásai:

- A nagykanizsai Halis István Városi Könyvtár honlapján elérhető tartalomszolgáltatások a város központi elektronikus programnaptárjával. (www.halishagykanizsa.bibl.hu)
- A könyvtár digitalizálási gyakorlata, melynek termékei felkerülnek a www.nagykar.hu oldalra. A munka során a Deák Ferenc Megyei Könyvtárral és a Csorba György

ított szakmai kapcsolat a kistérségi könyvtári ellátás során

is jól hasznosított.

- A könyvtári referenzs kérdéseket egy csevegő program segítségével gyűjtik össze, amelynek elnyerése, hogy a kérdések visszakereshetők és feldolgozhatóak lesznek. Ez a szolgáltatás a kistérség egészében is működik a www.nagykar.hu egyik szolgáltatásaként.

2006-ban Nagykanizsa kistérségében 6 önálló könyvtárat fenntartó és teljes szolgáltatású település, 34 önálló könyvtárat fenntartó és részleges szolgáltató képességű település és 8 szolgáltatásokat fogadó könyvtári szolgáltató hellyel rendelkező település található.

A használt módszerek és technológiák a kistérségi könyvtári ellátásban:

- Információk átmásolása forróbillentyűk segítségével, a dokumentumok kisebb méretűvé alakítása.
- Internet alapú segítség szolgálat, az űrlé helpő.
- Internet alapú folyamatos és alkalmazkodó képzés.
- Az archiválási célú digitalizálás.

2005 február 15. után a következő szolgáltatásbővülések történtek:

- Internetes hozzáférés a szolgáltató könyvtár állományához és archivált dokumentumaihoz.
- Dokumentumállomány gyarapítás és frissítés negyedévente, teljes körű ellátást igénylő könyvtárak esetében hetente.
- A kistérség könyvtárosainak folyamatos továbbképzése.
- Kistérségi honlap-rendszer, kistérségi elektronikus kommunikációs rendszer a www.nagykar.hu on.

Ebben a módszertani összeállításban is érzékelhető a megújulás és nyitottság az új dolgok felé. Sok munkát és energiát fordítottak a színvonalas ellátás eléréséhez és még nagyon sok feladat áll a szakma előtt elsősorban az informatikai terület fejlesztésében.⁴⁸

A Nagykanizsai Kistérség honlapja a következő képp néz ki:

⁴⁸ www.nagykar.hu/ekonyvek/390/20982.html

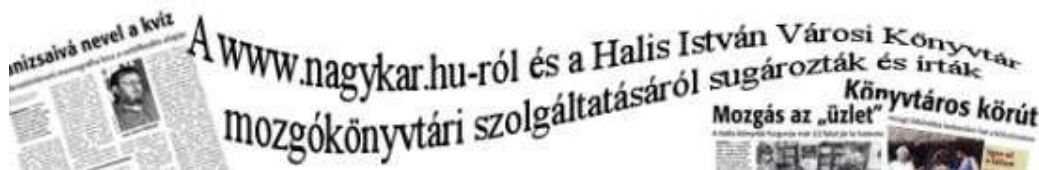
Nagykanizsai Kistérségi Adatkezelő Rendszer

www.nagykar.hu Működteti a Halis István Városi Könyvtár

A nagyKAR honlapjai:

[Keresés a Halis István Városi Könyvtár katalógusában](#)

	<h3>2009 - a haliskola éve</h3>
---	---------------------------------

[Mindentudás](#)

[Nagykanizsai](#)

[Egyeteme](#)

[KSZR](#)

[Mozgókönyvtári](#)

[menetrend](#)

[2008 – a könyvtári tájékozódás éve](#)

[Filmes ismertető a Halis István Városi Könyvtárról, a www.nagykar.hu működtetőjéről](#)

[Short movie about Halis István Municipal Library, the operator of www.nagykar.hu](#)

[Kleinfilm über die Halis István Stadtbibliothek, den Operator von www.nagykar.hu](#)
[Klikkeljen ide, ha szeretne többet tudni a honlapcsaládról!](#)

Nyitva tartás ideje	Könyvtáros neve, elérhetőségei	Megjegyzés
2008-03-12 (Sze 16.35-18.20)	Perényi Ildikó (93/509504)	
2008-03-19 (Sze 16.35-18.20)	Szabadi Virág (93/509504, 30/6280728)	
2008-03-26 (Sze 16.35-18.20)	Szabadi Virág (93/509504, 30/6280728)	
2008-04-02 (Sze 16.35-18.20)	Bognár Csilla (93/509504, 30/6280031)	
2008-04-09 (Sze 16.35-18.20)	Osvald Éva (93/509504)	
2008-04-16 (Sze 16.35-18.20)	Osvald Éva (93/509504)	
2008-04-23 (Sze 16.35-18.20)	Perhócs Petra (93/509504)	
2008-04-30 (Sze 16.35-18.20)	Szabadi Virág (93/509504, 30/6280728)	
2008-05-07 (Sze 16.35-18.20)	Szabadi Virág (93/509504, 30/6280728)	
2008-05-14 (Sze 16.35-18.20)	Perényi Ildikó (93/509504)	
2008-05-21 (Sze 16.35-18.20)	Osvald Éva (93/509504)	
2008-05-28 (Sze 16.35-18.20)	Bognár Csilla (93/509504, 30/6280031)	
2008-06-04 (Sze 16.35-18.20)	Kis-Gergely Lilla (93/509504)	
2008-06-11 (Sze 16.35-18.20)	Virág Adrienn (93/509504)	
2008-06-18 (Sze 16.35-18.20)	Szabadi Virág (93/509504, 30/6280728)	
2008-06-25 (Sze 16.35-18.20)	Perhócs Petra (93/509504)	
2008-07-02 (Sze 16.35-18.20)	Szabadi Virág (93/509504, 30/6280728)	
2008-07-09 (Sze 16.35-18.20)	Osvald Éva (93/509504)	
2008-07-16 (Sze 16.35-18.20)	-	
2008-07-23 (Sze 16.35-18.20)	-	

49

Az adatbázis böngészőben megtalálható a kistelepülések könyvtárainak listája és itt meg lehet nézni a könyvtári nyitvatartást és a könyvtárosok beosztását is. Mindezek mellett található még a honlapon fórum, hirdetőtábla, eseménynaptár, játékok és még nagyon sok érdekes dolog, ami lekötheti az oldalra látogatók figyelmét.

⁴⁹ <http://www.nagykar.hu/adatbazisok/6/view/77.html>

gáltatások Pest megyében

Ebben a részben összefoglalom a 2004-2008 között Pest megye kistérségeiben megvalósult elképzeléseket, a jövőbeli elképzeléseket és az eddig történt változásokat a könyvtárellátási szolgáltatás tekintetében.

2005-ben 15 településsel bővült a Pest Megyei Könyvtár Ellátórendszere, melyek után 1.4 millió forintot kaptak állománygyarapításra és 400000 forint értékű érdekeltségnövelési támogatási keretet osztottak szét a települések könyvtárai között.

Egy évvel később a szerződött települések száma már húszra nőtt, ami 1 millió 842 ezer forintot hozott állománygyarapításra, 4.9 millió leltéri állománygyarapításra és 900 ezer forint büntetés-végrehajtási intézetek könyvtári állományának gyarapítására.

8.1. Veresegyházi kistérség

2002-2005 között jelentős számban költöztek ki Budapestről a veresegyházi térségbe és a lakosság ugyanolyan színvonalú szolgáltatást vár el a könyvtártól, mint a városban élő polgártársaik. Ez a tény erősen megkívánta a KSZR létrehozását. A Veresegyházi Kistérség 2004-ben felvette feladatai közé a mozgókönyvtári ellátást és a pályázat útján megnyert támogatás lehetővé tette a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer felállítását és működtetését. A támogatás összegét épület felújításra, könyvtári szoftverekre, számítógépekre, dokumentum beszerzésre és bérköltségre fordították. A 2004-ben elkezdődött kívánatos folyamat eredményeként:

- A kiskönyvtárak nyitva tartása heti 20 óra.
- A könyvtárak között rendszeres kapcsolat van.
- Négy helyen megtörtént a teljes állományrevízió.
- A katalógusok digitalizálása megkezdődött.
- Beindult a hatékony könyvtárközi kölcsönzés.

	2005	2006	2007	Összesen
Bértámogatásra	1600000	3323709	2607260	7530969
Dokumentumbeszerzésre	1000000	1086637	1359432	3446069
Szolgáltatási díjra	908000	502654	1233308	2643962
Összesen	3508000	4913000	5200000	13621000

8.2 Az Ipolyi kistérség könyvtári ellátása

2005-ben egy felmérést készítettek a térség könyvtári ellátásáról és a következő megállapításokra jutottak:

- komolyabb állománygyarapítás már évek óta nincs,
- sok az elavult dokumentum,
- a kölcsönzés iránti igény nagyon alacsony,
- az épületek felújításra szorulnak és a berendezés elavult, kopott,
- nem található mindenhol számítógép és internet hozzáférés,
- a korszerű technikai eszközök hiánya tapasztalható,
- a könyvtárosok szakképzetlenek,
- a könyvtárközi kölcsönzést alig vagy nem használják,
- két helyen található könyvtári szoftver, de alkalmazásuk kezdetleges.

Ezek a megállapítások is arra vezetnek, hogy mindenképpen szükség van a könyvtári szolgáltatások fejlesztésére.

8.3. Váci kistérség

A 2007-es év elején a váci Katona Lajos Városi Könyvtár vállalta a szolgáltató könyvtár szerepét. A szerződés véglegesítésére 2007. március 2.-án került sor, mikor is mozgókönyvtári feladatra a következő települések társultak: Csörög, Püspökszilágy, Szokolya, Sződ és Sződliget (Dunakanyar Többcélú Kistérségi Társulás). Ezek közül csak Sződön működött rendszeresen a könyvtár. A megállapodás szerint a Társulás tulajdonát képezik

számítógép beszerzéseket intézik. A könyvtárakban 10 órás nyitvatartási időt határoztak meg.

Az eddig elért eredmények:

Szűk díjlet kivételével minden településen újra megindult a könyvtári szolgáltatás. Abban is bízunk, hogy az internet felgyorsítja a könyvtárközi kölcsönzést. Tervezik még egy közös könyvtári honlap létrehozását is, ami megkönnyítené a közös szakmai munkát.

8.4. Szentendrei kistérség

A térség szolgáltató könyvtára a Pest Megyei Könyvtár. Amely 2007-ben javasolta az önkormányzat vezetőknek, hogy a Társulás vegye fel feladatai közé a mozgókönyvtári ellátást. Ez a döntés 2007 januárjában született meg és hét település könyvtára kezdhette meg fejlesztését.

A következő táblázat összefoglalja, hogy a 9,1 millió forintos normatív támogatást milyen feladatokra fordították.

Dokumentumbeszerzésre	2 205 000 Ft
SZIKLA integrált könyvtári szoftver és adatbázis vásárlása	1 154 000 Ft
Könyvtári szolgáltatási díjra	245 000 Ft
Adatbázis-építésre	1 261 000 Ft
Számítógépekre	1 419 000 Ft
Az épületek felújítására	1 139 000 Ft
Könyvtári berendezésekre	1 677 000 Ft

A remények szerint a közeljövőben a gödöllői és a szobi kistérség is társulni szeretne a könyvtári szolgáltatások fejlesztése érdekében. Ami persze azóta már megvalósult és a térségek könyvtárai elindultak a fejlődés útján.⁵⁰

⁵⁰ Gerber György: Kistérségi könyvtári szolgáltatások Pest megyében. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2008.17.évf. 1.sz. p. 21-29.

Szolgáltatások Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

2006-ban kidolgozták a megyében található 11 kistérség könyvtári ellátásának programját a Könyvtári Szolgáltató Rendszer alapján. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 229 településen a 2006-os adatok szerint 188 könyvtár m kódik, ezekb 1 134 szerepel a nyilvános könyvtárak jegyzékében. 89 településen a heti nyitvatartási órák száma nem éri el a heti 10 órát. Az állománygyarapítás összege nem megfelel arányban oszlik meg a kistérségek között. Egy 2004-es adat alapján míg a Nyíregyházi Kistérség településére 19.596 eFt, addig a Fehérgyarmati Kistérség 49 településére csupán 5.054 eFt jutott állománygyarapításra. Ezek mellett a m kód könyvtárakban nincs szakképzett könyvtáros. Az 1. és 2.sz. mellékletben található 2004-es adatok részletesebb tájékoztatást adnak a térség könyvtári helyzetéről.

A következő táblázat a 11 kistérség könyvtárainak 2005-ös helyzetét mutatja be:

Kistérség	Nincs m kód könyvtár	Van m kód könyvtár, de nincs gyarapítás	Szünetel könyvtár	Ahol a gyarapítás 60 ezer alatt van
Baktalórántháza	2	1	-	-
Csenger	6	1	-	-
Fehérgyarmat	14	7	2	6
Ibrány	-	-	-	-
Kisvárda	3	1	1	2
Mátészalka	2	2	1	1
Nagykálló	-	1	-	-
Nyírbátor	2	3	-	1
Nyíregyháza	-	-	-	-
Tiszavasvári	1	-	-	1
Vásárosnamény	8	2	-	5
Kistérségek összesen	38	18	4	16

solják, hogy 86 településen önálló könyvtár, 65-ön mozgókönyvtári ellátást, 40-en kisbuszos könyvtári ellátást és 47-en bibliobuszos könyvtári ellátás m ködjön. A szolgáltató könyvtárak vállalják az informatikai háttér kiépítését, a szállító járművek beszerzését és megtervezik a személyi kiadásokat.⁵¹

A 2007-ben Tiszavasváriban megrendezésre kerül regionális könyvtárszakmai konferencián Nagy László ismertette a településekre kiterjed fejlesztési programot, a kidolgozott dokumentum és a 2007-es helyzet alapján. A konferencia elsődleges célja volt ismertetni a 2007-2013 közt megnyíló európai uniós forrásokat és információt adni azok felhasználhatóságáról, megyei fejlesztési lehetőségeiről.⁵²

9. 1. Csengeri kistérség

A mozgókönyvtári ellátás szervezését is vállalva 2004-ben alakult meg Csenger székhellyel a Többcélú Kistérségi Társulás 11 településsel: Csenger, Csengersima, Csengerújfalu, Komlódtótfalu, Pátyod, Porcsalma, Szamosangyalos, Szamosbecs, Szamostatárfalva, Tyukod, Ura. Ezek közül négyben nincs könyvtár és Pátyodban is csak iskolai könyvtár található.

A térségben beindult mozgókönyvtári szolgáltatás szervezéséről 2006. február 17.-én Nyíregyházán tartott szakmai nap során dr. Simai Zoltán jegyző adott tájékoztatást. A könyvtári szolgáltatás és a könyvellátás biztosítása érdekében a Társulás 2004-ben pályázatot nyújtott be. A pályázat keretein belül biztosította a kölcsönzés alapvető feltételeit, azokon a településeken, ahol egyáltalán nincs könyvtári szolgáltatás. Ahol található könyvtár vagy szolgáltató hely ott az épületek felújítását is tűzte ki célul. Csenger könyvtárában kialakították az elektronikus feldolgozás feltételeit. Számítógépeket és könyvtári szoftvert vásároltak és a 2006-os évben megtörtént az adatrögzítés és feldolgozás. A kis településeken is megtörtént az informatikai háttér biztosítása és a szélessávú internet szolgáltatás is elérhetővé vált az olvasók számára. A 2006-os adatok alapján a dokumentumok kiszállítása a szolgáltató helyekre kéthetente történt és a gépkocsit Pátyod község üzemeltette. A könyvtárosok és

⁵¹ A kistérségek nyilvános könyvtári ellátás- és szolgáltatás megvalósítási programja Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Nyíregyháza: MZSMVK, 2006. 123 p.

⁵² Zselinszky Lászlóné: Könyvtárak a társadalom és a lakosság és a települések szolgálatában. Regionális könyvtárszakmai konferencia In.: Könyvtári Kis Híradó 12.évf. (2007) 4.(48.) sz. p. 4-6.

szépségekre szállítása is ezzel a járművel történt. Éppen ezért a fejlesztési igények között szerepel egy vegyes használatú mikrobusz beszerzése.

A mozgókönyvtári szolgáltatás létének a hatása a térségre, hogy a települések közötti összetartozás érzése növekedett, nemcsak a közvetlen információáramlás lehetősége és egyre több a könyvbarát.⁵³

9. 2. Kisvárdai kistérség

A térségben 2004 év végén megalakult a Kisvárdai Kistérség Fejlesztési Tanács. 2005-ben 32 polgármester járult hozzá, hogy felvegyék a mobil könyvtári ellátást a feladatok közé. A pályázat meghozta a várt sikert és a Társulás 16 millió Ft támogatást nyert. Ebben a tudatban a Városi Könyvtár 2005 október 3-10.-e között Nyílt Hetet rendezett. Ennek keretében tudományos tanácskozásokra került sor. Meghallgathattuk Fehér Miklós előadását, melyben ismertette azokat a gazdasági-társadalmi változásokat, amelyek a mobil szolgáltatás bevezetését indokoltá tették. A KSZR kidolgozásával és alkalmazásával a kistérség könyvtárainak javítása, felzárkóztatása és fejlesztése a cél. Ennek érdekében szoros együttműködésre van szükség az állam, a társulás és a szolgáltató könyvtárak között.

A nap zárásaként Szivák Gábor a kisvárdai Városi Könyvtár igazgatója vázolta fel a mobil könyvtári ellátás terveit a térségben. 32 település tartozik hozzájuk, melyek közül 12-ben nincs nyilvános könyvtári ellátás és ebből 4-ben még működő könyvtár sincs. A térség településszerkezetéből adódóan a mobil könyvtári szolgáltatás valósítható meg leginkább. A szolgáltató könyvtár szerepét a Városi Könyvtár vállalta és így az ezzel járó feladatokat is, mint állományfejlesztés, leltározás, feldolgozás, dokumentumok szállítása és informatikai eszközök biztosítása. A települési önkormányzat a szolgáltató hely kialakítását biztosítja. Szükség volt integrált könyvtári szoftver beszerzésére és a számítástechnikai eszközök korszerűsítésére. Felsőfokú végzettséggel rendelkező könyvtáros alkalmazására, szélessávú internet-kapcsolat kiépítésére. Ezek a feladatok mind megvalósulhattak a pályázat útján elnyert támogatásból. A konferencia sikeresen elérte célját és bemutatta a könyvtárosok és a fenntartók számára a KSZR megvalósulásának előnyeit és az ebben rejülő lehetőségeket.⁵⁴

⁵³ Simai Zoltán: Mozgókönyvtári szolgáltatás a Csengeri Kistérségben. In.: Könyvtári Kis Híradó 11.évf. 1-2. (41-42.) sz. p. 15-16.

⁵⁴ Szivák Gábor: Kistérségi konferencia ó Kisvárdán, 2005. október 5. In.: Könyvtári Kis Híradó 10.évf. 4. (40.) sz. p. 8-9.

9. 3. Vásárosnaményi kistérség

A vásárosnaményi kistérségben a Beregi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás (BEREGTÖT) 2007-től vállalta a mozgókönyvtári feladatot. 17 település döntött úgy, hogy egy nagyobb könyvtártól rendeli meg a szolgáltatást. A 2007-ben bekapcsolódott 17 település: Aranyosapáti, Barabás, Beregdaróc, Beregsurány, Csaroda, Gemzse, Gulács, Gyüre, Hetefejércse, Jánd, Lónya, Márokpapi, Olcsva, Tákos, Tiszaadony, Tiszavid, Tivadar. 2008 január 1-től pedig Tizzaszalka. A szolgáltató könyvtár a Balázs József Városi Könyvtár, amely vállalta, hogy a beszerzett és elektronikusan feldolgozott dokumentumokat kihelyezi a településeken található szolgáltató helyekre. A Társulás új számítógépeket és szoftvert vásárolt a könyvtár részére, amit 2007. december 4.-én helyeztek használatba. Nagy segítséget jelent a kiskönyvtárak számára, mert nem kell saját szoftvert üzemeltetniük, hanem minden mentés egy távoli szoftverre történik. A szoftver neve HunTéka, 2007-ben Magyar Nagydíjas termék. A www.vknameny.hu oldalon a Beregi kistérség adatbázisában kereshetők a szolgáltató helyeken található új könyvek, hangoskönyvek, DVD-k is. Példaként a Beregi Kistérség katalógusában megkerestem Móricz Zsigmond: Árvácska című könyvét, mely az alábbi térségekben található:

Összes példány: 6 / jelenleg hozzáférhető : 5

Példányazonosító	Raktári jelzet	Lel. hely	Besorolás	Státusz	Kölcsönzés lejárt
90012341	M 90	Gemzse	kölcsönözhető	hozzáférhető	--
90030161	M 90	Tiszavid	kölcsönözhető	hozzáférhető	--
90031182	M 90	Olcsva	kölcsönözhető	hozzáférhető	--
90031595	M 90	Jánd	kölcsönözhető	hozzáférhető	--
90032776	M 90	Lónya	kölcsönözhető	hozzáférhető	--
90036729	M 90	Tiszaadony	kölcsönözhető	kölcsönözve	2009.05.20.

2008-tól pedig a városi könyvtárban és a szolgáltató helyeken is egy bankkártyához hasonló formátumú olvasójegyet adnak ki és a rajta található azonosítóval és jelszóval a beiratkozott olvasók használhatják az internetet.⁵⁵

⁵⁵ Fejes Csilla: Könyvtár a világhálón! A Beregi kistérség KSZR In.: Könyvtári Kis Híradó 13. évf. 1. (49.) sz. p. 9.

PDF Complete

*Your complimentary use period has ended.
Thank you for using PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Szakdolgozatomban igyekeztem áttekinteni a kistételek könyvtári ellátásának alakulását. Látható, hogy ebben a folyamatban nagyon fontos szerepet játszanak a kistérségi társulások. Régebben az volt a cél, hogy minden településen legyen könyvtár és ez felkerüljön a Nyilvános Könyvtárak Jegyzékére. De a gyakorlatban ezek a könyvtárak nem működtek megfelelő módon és a kistételek lakosai hátrányba kerültek a jól működő városi könyvtárak polgáraival szemben.

A könyvtárakban elvégzett szakfelügyeleti vizsgálatok alapján eldönthetővé vált, hogy a településeknek melyik a legkedvezőbb és leghatékonyabb ellátási forma. Azok a Többcélú Kistérségi Társulások, melyek vállalják a mozgókönyvtári ellátás feladatát a legcélszerűbb ellátási forma kialakítására törekednek. Ennek köszönhető az is, hogy egyre több könyvtár kerül le a Nyilvános Könyvtárak Jegyzékére és nő a szolgáltató helyek száma. Olyan településeket is sikerült bevonni a Társulásokba, ahol eddig egyáltalán nem működött könyvtár.

A jövőben remélhetőleg egyre több Társulás fog alakulni és veszi fel feladatai közé a mozgókönyvtári ellátást. Ehhez szükség van az állam, a szolgáltató könyvtárak és az önkormányzatok összefogására és hatékony együttműködésére.

Ez úton szeretnék köszönetet mondani Eszenyiné dr. Borbély Máriának, aki szakmai tudásával és tanácsaival nagy segítséget nyújtott a szakdolgozatom elkészítése során.

Irodalomjegyzék

1. 1997. évi CXL. törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről. In.: Magyar Közlöny 1997/112. sz. p. 8369-8382.
2. Amberg Eszter: A nyilvános könyvtárak jegyzékének 2006. évi változásai In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2007. 16.évf. 6.sz. p. 12-15.
3. Amberg Eszter: A nyilvános könyvtárak jegyzékének 2007. évi változásai In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2008. 17.évf. 5.sz. p. 9-12.
4. Amberg Eszter: A nyilvános könyvtárak jegyzékének változásai a korszerű könyvtári ellátás törvényi keretei között In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2006. 15. évf. 7.sz. p. 9-13.
5. Amberg Eszter: A nyilvános könyvtárakról a nyilvános szolgáltatásokat nyújtó könyvtárakig In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2005. 14.évf. 5.sz. p. 8-13.
6. Bali Aranka: A mozgókönyvtári ellátás tapasztalatai a kaposvári körzetben. In.: Könyvtári Levelező /Lap 2007. 19.évf. 4.sz. p. 3-7.
7. Biczák Péter: A Könyvtári Intézet a szakma szemével. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2002. (11. évf.) 4.sz.
8. Dippold Péter: A Könyvtári Intézet tevékenysége a könyvtárügy fejlesztési területeinek tükrében. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2001. (10. évf.) 5.sz.
9. Fehér Miklós: Gondolatok a kistelepülések könyvtári ellátásáról. In.: Könyvtári Levelező /Lap 13. évf. 2001. 11.sz. p. 2-5.
10. Fehér Miklós: Gondolatok a mozgókönyvtári ellátás gyakorlati tapasztalatairól szervezett konferencia kapcsán. In.: Könyvtári Levelező /Lap 2007. 19. évf. 7.sz. p. 14-16.
11. Fehér Miklós: Kistelepülések könyvtári ellátása. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 10.évf. 2001. 10.sz. p. 8-13.
12. Fehér Miklós: Kistelepülések könyvtári ellátása In.: Könyvtári Figyelő 2002. 48. évf. 3.sz. p. 367-429.
13. Fehér Miklós: Kistérségi ellátás. Új fogalmak, új lehetőségek és (azonnali) tennivalók a kistérségi ellátás területén. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 14. évf. 2005. 2. sz. p. 3-6.

jöv ő jöv könyvtár. In.: Könyvtári Levelez lap/Lap 2003.

15. Fejes Csilla: Könyvtár a világhálón! A Beregi kistérség KSZR In.: Könyvtári Kis Híradó 13. évf. 1. (49.) sz. p. 9.
16. Gerber György: Kistérségi könyvtári szolgáltatások Pest megyében. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2008. 17. évf. 1. sz. p. 21-29.
17. A kistérségek nyilvános könyvtári ellátás- és szolgáltatás megvalósítási programja Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Nyíregyháza: MZSMVK, 2006. 123 p.
18. Kopcsay Ágnes: Könyvtári szakfelügyelet. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2006. 15. évf. 5. sz. p. 3-11.
19. Léber Boglárka: Workshop a mozgókönyvtári ellátásról. Szombathely, 2005. március 16-17. In.: Könyvtári Levelez /Lap. 2005. 15. évf. 5. sz. p. 10-13.
20. Mihály Alíz: Minták a kistelepülések könyvtári ellátásának megoldására külföldön. In.: Könyvtári Figyel 2002. 48. évf. 3. sz. p. 483-511.
21. Péterfi Rita ó Tóth Máté ó Vidra Szabó Ferenc: Kisvárosi Könyvtárak szerepvállalásai. In.: Könyvtári Figyel 2008. 54. évf. 1. sz. p. 50-53.
22. Sallai Emília: A Szatmári Kistérségi KSZR m kódésér 1. In.: Könyvtári Kis Híradó 13. évf. 1. (49.) sz. p. 9-10.
23. Simai Zoltán: Mozgókönyvtári szolgáltatás a Csengeri Kistérségben. In.: Könyvtári Kis Híradó 11. évf. 1-2. (41-42.) sz. p. 15-16.
24. Skaliczki Judit: A könyvtári terület stratégiai céljai 2003 és 2007 között. In.: Könyvtári Levelez /Lap 2003. 1. sz. p. 1-7.
25. Skaliczki Judit: Miért Született a KSZR? In.: Könyvtári Levelez /Lap. 2006. 18. évf. 11. sz. p. 35.
26. Skaliczki Judit: Portál Program. Könyvtárfejlesztési stratégia, 2008-2013 In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2008. 17. évf. 1. sz. p. 3-19.
27. Sonnevend Péter: Kistérségek könyvtári ellátása: vannak-e esélyek? In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2001. (10. évf.) 4. sz. p. 3-9.
28. A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Könyvtárak Egyesülés Társasági Szerz dése. MZSMVK Irattár
29. Szivák Gábor: Kistérségi konferencia ó Kisvárda, 2005. október 5. In.: Könyvtári Kis Híradó 10. évf. 4. (40.) sz. p. 8-9.

ellátási formák. Szakirodalmi szemle = Könyvtári Figyel .
365-375.

31. Tóth Máté: A könyvtári ellátás korszerő formái az Európai Unió országaiban. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2007. 16.évf. 6.sz. p. 45-50.
32. Tóth Máté: Mozgókönyvtári trendek Skandináviában. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2005. 14.évf. 7. sz. p. 42-49.
33. A többcélú kistérségi társulások által ellátott egyes közszolgáltatások 2005.évi normatív m kódési támogatásáról. In.: Magyar Közlöny 2005/44. sz. p. 2132-2242.
34. Varga Istvánné : A Ceglédi Városi Könyvtár Mozgókönyvtára. In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2005. 14. évf. 7. sz. p. 32-41
35. Zselinszky Lászlóné: Könyvtárak a társadalom ó a lakosság és a települések szolgálatában. Regionális könyvtárszakmai konferencia In.: Könyvtári Kis Híradó 12.évf. (2007) 4.(48.) sz. p. 4-6.
36. Zselinszky Lászlóné : A könyvtárak regionális szerepvállalásai. In.: Könyvtári Kis Híradó. 9. évf. 2004. 3. sz. p. 18-19.
37. Zselinszky Lászlóné: Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer. Tájékoztató a kistépülések könyvtári ellátásáról. In.: Könyvtári Kis Híradó 11. évf. 2006. ¾. sz. p. 8.

Elektronikus Irodalomjegyzék

1. http://beregiasp.hunteka.hu/index.jsp?from_page=result&page=details&dbname=database_beregikisterseg&bib1id=4&bib1field=0&term=ARVACSKA%7C6760%7C840%7C0&too_many_records=false&rc=15&pos=1&offset=1&stepsize=10
2. http://www.allamreform.hu/letoltheto/oktatas/hazai/Konyvtari_fejlesztési_koncepcio_a_kozsegekben_kulonosen_a.pdf
3. <http://www.otk.hu/cd04/4szek/Sashalmi%20Judit.htm>
4. <http://www.nagykar.hu/adatbazisok/6/view/77.html>
5. <http://www.otm.gov.hu/web/portal.nsf/ftsearch/0EB39934DB752499C12573DB003C4476?OpenDocument>
6. <http://www.otm.gov.hu/web/portal.nsf/ftsearch/105875C502105C7BC1256FDA004A3311?OpenDocument>

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

***Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features***

b/portal.nsf/ftsearch/1136451C20029A9BC1256F4F00549

9BA?OpenDocument

8. <http://www.otm.gov.hu/web/portal.nsf/ftsearch/639C840D9F96AE57C125709000261A07?OpenDocument>
9. <http://www.valtozovilag.hu/t365/tux0811.htm>
10. www.nagykar.hu/ekonyvek/390/20982.html
11. www.vknameney.hu

Melléletek

1.sz. melléklet

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye kistérségei összesen

	Kistérség	Népesség	Kistérséghez tartozó települések száma	M kód települési könyvtárak száma	A nyilvános könyvtárak jegyzékén		Nyitva tartási órák száma nem éri el a heti 10 órát	A könyvtár által használt helyiség alapterülete nem éri el az 50 m ² -t	Állománygyarapítás összege (eFt)	1 lakosra jutó állománygyarapítás összege (Ft/lakos)
					szereplő könyvtárak száma	nem szereplő könyvtárak száma				
1.	Baktalórántháza	35 638	19	17	13	5	5	7	5 577	156,5
2.	Csenger	14 291	11	5	4	1	2	2	1 140	79,8
3.	Fehérgyarmat	39 679	49	33	20	13	24	18	5 054	127,4
4.	Ibrány	46 134	17	17	15	2	4	6	10 120	219,4
5.	Kisvárd	75 201	32	29	20	9	14	7	18 512	246,2
6.	Mátészalka	67 241	26	23	14	9	7	1	13 082	194,6
7.	Nagykálló	46 058	9	9	8	1	3	0	6 140	133,3
8.	Nyírbátor	45 203	20	18	12	6	13	7	5 703	126,2
9.	Nyíregyháza	142 251	9	9	9	0	2	3	19 596	137,8
10.	Tiszavasvári	37 888	10	9	8	1	2	1	5 395	142,4
11.	Vásárosnamény	32 098	27	19	11	8	13	8	4 054	126,5
Összesen		581 682	229	188	134	55	89	60	94 373	162,2

Forrás: A kistérségek nyilvános könyvtári ellátás- és szolgáltatás megvalósítási programja Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében.

Nyíregyháza: MZSMVK, 2006. 120.p

2.sz. melléklet

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye kistérségei összesen

	Kistérség	Könyvtári szakembert alkalmaznak		Nem könyvtári szakembert alkalmaz	Internet elérhetőség 2004-ben		Javaslat				
		Teljes munka időben	Részmunka időben		E-Mország pont a településén	Internet a könyvtárban	Önálló könyvtár	Mozgó ellátás	Kisbuszos könyvtári ellátás	Bibliobuszos könyvtári ellátás	Mozgó letéti ellátás
1.	Baktalórántháza	7	8	2	13	2	7	7	5		
2.	Csenger	3		2	4	4	4		7		1
3.	Fehérgyarmat	6	13	15	21	3	8	3	1	38	
4.	Ibrány	9	5	4	11	10	7	10			
5.	Kisvárd	11	8	10	20	6	15	17	5		
6.	Mátészalka	19	5	8	15	10	13		8	5	
7.	Nagykálló	13	0	2	5	4	5	4			
8.	Nyírbátor	9	6	9	13	3	9	7		4	
9.	Nyíregyháza	48	5	1	5	3	9	3			
10	Tiszavasvári	6	2	1	8	3	6	4			
11	Vásárosnamény	4	8	7	14	4	3	10	14		
	Összesen	135	60	61	129	52	86	65	40	47	1

Forrás: A kistérségek nyilvános könyvtári ellátás- és szolgáltatás megvalósítási programja Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében.

Nyíregyháza: MZSMVK, 2006. 121.p.

Megállapodás könyvtári szolgáltatás megrendelésére

A Megállapodás könyvtári szolgáltatás biztosítására jött létre a Beregi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás, mint Megbízó (székhelye: 4800 Vásárosnamény, Tamási Á. u. 1. sz., képviseli Jüttner Csaba, a Társulási Tanács elnöke) és a Vásárosnaményi Városi Könyvtár (székhelye: 4800 Vásárosnamény, Szabadság tér 5. sz., képviseli Fejes Csilla igazgató) között (továbbiakban Szolgáltató Könyvtár).

A szerződés felek a nyilvános könyvtári ellátásról szóló 1997. évi CXL. törvény alábbi bekezdései alapján

64.§. (1) A települési és a megyei könyvtári ellátás biztosítása a helyi önkormányzatok kötelező feladata.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott feladatot a községi, városi, megyei jogú városi önkormányzat nyilvános könyvtár fenntartásával, vagy önkormányzatok közötti társulásban nyilvános könyvtár fenntartásával, vagy nyilvános könyvtár szolgáltatásainak megrendelésével teljesítheti.

megállapodást kötnek.

A szolgáltatási rendszer küldetése:

A községekben élők közvetve vagy közvetlenül hozzáférjenek olyan hatékony és minőségi könyvtári ellátáshoz, amely elsősorban a felhasználók igényeit elégíti ki.

Céljai:

- A szolgáltatási rendszerhez tartozó községi könyvtár gazdaságos könyvellátásának megoldása, a gyűjtemény sokoldalú hasznosítása;
- A település igényeihez, a lakosság összetételéhez igazodó, folyamatosan bővülő és cserélhető könyvkínálat biztosítása;
- A letéti állomány szakszerű gyarapításának, feltárásának, elektronikus eszközökkel való visszakereshetőségének biztosítása;
- Közhasznú, közérdekű és helyismereti információk szolgáltatása;
- A fogyatékkal élők, a nemzeti és etnikai kisebbségek speciális gyűjteményi igényeinek kielégítése;
- Közösségi szolgáltatások (könyvtári rendezvények, programok, kiállítások) biztosítása;
- A könyvtári adminisztrációval megbízott személy munkájának segítése, módszertani gondozás, továbbképzési lehetőségek biztosítása.

A szolgáltató könyvtár:

1. Központi állománygyarapítás révén gondoskodik a szolgáltatást megrendel települések dokumentumállományának fejlesztéséről, korszerűsítéséről és forgásáról, statisztikai adatszolgáltatást végez. Gondoskodik a könyvtári dokumentumok beszerzéséről, állományba vételéről, irányításáról, könyvtári használatra alkalmassá tételéről.
2. Gondoskodik a könyvtári állomány teljes informatikai feldolgozásáról, a könyvtári dokumentumok településre történő eljuttatásáról, állománycsere lebonyolításáról.
3. Segíti a községi könyvtár állomány-gondozását, a rongált könyvek kivonását és törlését.
4. Egységes integrált könyvtári szoftver rendszerbeállításával biztosítja a kistérségi könyvtárak egységes könyvtár-informatikai ellátását.
5. Biztosítja a fenntartóval közösen az adott településen élők számára a könyvtár-informatikai szolgáltatások igénybevételét, segíti az új szolgáltatásokról szóló információk lakossághoz való eljuttatását.
6. Évente legalább egyszer továbbképzést szervez a szolgáltatási rendszerhez tartozó települések könyvtárosai számára. A rendezvényvel kapcsolatos költségek a szolgáltatót, az utazási költség a szolgáltatást igénybe vevő terhelik.
7. Az időszerű látogatások alkalmával, vagy az önkormányzatok külön kérésére szakmai tanácsadást szervez.
8. A szolgáltató hely útján biztosítja az iskolai könyvtári feladatokat is.
9. Tájékoztatást nyújt a vásárosnaményi kistérség helyismereti irodalmáról.
10. Közhasznú és közérdekű információkat szolgáltat.
11. Igény esetén könyvtári rendezvények szervezését vállalja megállapodás szerinti díjazás ellenében.
12. Részt vesz a szolgáltatással kapcsolatos pályázatokon, vállalja azok lebonyolítását.
13. A Beregi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulást és a települési könyvtárak fenntartóit tárgyévét követően február 28-ig írásban tájékoztatja a szerződésben foglaltak megvalósulásáról, a szolgáltató helyi tevékenységéről. Amennyiben egyéb pénzügyi támogatással segíti települési önkormányzat a könyvtári állománygyarapítást, úgy pénzügyi mellékletet készít.

A **Beregi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás** a szolgáltatás biztosítása érdekében vállalja, hogy:

1. A központi szolgáltatások kiépítéséhez 14+2 db számítógépet vásárol (a következő hardver és szoftver paraméterekkel: ASUS, vagy ACER alaplap, AMD processzor, min. 512 MB memória, 60 GB winchester, min. 4 USB csatlakozó; Windows XP Professional) a szolgáltatásban részt vevő szolgáltató helyek, és a Városi Könyvtár használatára, ezeket 2007. április végéig eszközként átadja a Szolgáltató könyvtárnak.
2. Az egységes informatikai megjelenéshez szükséges integrált könyvtári szoftvert vásárol.
3. A szolgáltató rendszer működtetésének biztosításához a normatív támogatási összeg terhére 158.500 Ft-ot minden hónapban a normatíva beérkezését követően 8 napon belül átutal a Szolgáltató könyvtár OTP 11744065-15403454 bankszámlájára.
4. Folyamatosan tájékozódik és ellenőrzi a szolgáltató rendszer működését, és pénzügyi felhasználását.
5. A települési könyvtárak helyzetének felméréséhez, a beszerzendő dokumentumok összetételének megbeszéléséhez és szakmai tanácsadáshoz, a már beszerzett dokumentumok kiszállításához minden alkalommal járművet biztosít a Szolgáltató könyvtár igénye szerint, amennyiben ez nem lehetséges, engedélyezi a saját gépkocsival való közlekedést a törvényi előírásoknak megfelelő útiköltség térítés mellett.

Egyéb kikötések

- A szolgáltatási szerződés határozatlan időre szól.
- A szerződést a szerződő felek előzetes bejelentés után az adott év végén bonthatják fel. A szerződés keretében megvásárolt berendezések, szoftverek, dokumentumok a Beregi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás tulajdonát képezik, melynek szakszerű használatát a Szolgáltató Városi Könyvtár biztosítja.
- A Beregi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás jogutód nélküli megszűnése esetén a számítógépek és dokumentumok tulajdonjoga a szolgáltatásban részt vevő települések önkormányzatára és a Szolgáltató Könyvtárra száll át.
- A Szolgáltató Könyvtár a beszerzett dokumentumok után igénybe vehet érdekeltségével támogatás összegét a letéti állomány további gyarapítására fordítja.
- A megállapodás felbontásának kezdeményezését minden év október 31-ig kell jeleznie a felek, annak felbontására csak a tárgyévi lezárása után kerülhet sor.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended.
Thank you for using PDF Complete.

[Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features](#)

an, hogy jelen megállapodásból ered esetleges vitáikat rendezik, amennyiben ez nem vezet eredményre, úgy a vita eldöntésére kikötik a vásárosnaményi Városi Bíróság illetékességét.

Vásárosnamény, 2007.január 03.

í í í í í í í í í í ..

Fejes Csilla

A vásárosnaményi Városi Könyvtár
igazgatója

í í í í í í í í í í ..

Jüttner Csaba

a Beregi Többcélú Kistérségi
Önkormányzati Társulás elnöke

Forrás: Balázs József Városi Könyvtár archívuma

SZOLGÁLTATÁSI SZERZ DÉS könyvtári szolgáltatás megrendelése

A Szolgáltatási szerz dés könyvtári szolgáltatás biztosítására jött létre í í í í í í község önkormányzata és a vásárosnaményi Balázs József Városi Könyvtár között.

A szerz d felek a nyilvános könyvtári ellátásról szóló 1997. évi CXL. törvény alábbi bekezdései alapján

64.§. (1) A települési és a megyei könyvtári ellátás biztosítása a helyi önkormányzatok kötelez feladata.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott feladatot a községi, városi, megyei jogú városi önkormányzat nyilvános könyvtár fenntartásával, vagy önkormányzatok közötti társulásban nyilvános könyvtár fenntartásával, vagy nyilvános könyvtár szolgáltatásainak megrendelésével teljesítheti.

megállapodást kötnek.

A SZOLGÁLTATÁSI RENDSZER KÜLDETÉSE:

A községben él k közvetve vagy közvetve hozzáférjenek olyan hatékony és min ségi könyvtári ellátáshoz, amely els sorban a felhasználók igényeit elégíti ki.

Céljai:

- A szolgáltatási rendszerhez tartozó községi könyvtár gazdaságos könyvellátásának megoldása, a gy jtemény sokoldalú hasznosítása;
- A település igényihez, a lakosság összetételéhez igazodó, folyamatosan b vül és cserél d könyvkínálat biztosítása;
- A leteti állomány szakszer gyarapításának, feltárásának, elektronikus eszközökkel való visszakereshet ségének biztosítása;
- Közhasznú, közérdek és helyismereti információk szolgáltatása;
- A fogyatékkal él k, a nemzeti és etnikai kisebbségek speciális gy jteményi igényeinek kielégítése;
- Közösségi szolgáltatások (könyvtári rendezvények, programok, kiállítások) biztosítása;
- A könyvtári adminisztrációval megbízott személy munkájának segítése, módszertani gondozás, továbbképzési lehet ségek biztosítása.

D FELEK KÖTELEZETTSÉGEI

A szolgáltató Balázs József Városi Könyvtár:

14. Központi állománygyarapítás révén gondoskodik a szolgáltatást megrendel települések dokumentumállományának fejlesztéséről, korszerűsítéséről és forgásáról, statisztikai adatszolgáltatást végez. Gondoskodik a könyvtári dokumentumok beszerzéséről, állományba vételéről, irányításáról, könyvtári használatra alkalmassá tételéről.
15. Gondoskodik a könyvtári állomány teljes informatikai feldolgozásáról, a könyvtári dokumentumok településre történő eljuttatásáról, állománycsere lebonyolításáról.
16. Segíti a községi könyvtár állomány-gondozását, a rongált könyvek kivonását és törlését.
17. Egységes integrált könyvtári szoftver rendszerbeállításával biztosítja a kistérségi könyvtárak egységes könyvtár-informatikai ellátását. A BEREGTÖT és a Városi Könyvtár közötti Megállapodás szerint a településen biztosítja a Szolgáltatóhely számítógéppel való ellátását, mely a dokumentumok nyilvántartására, a kölcsönzés lebonyolítására is alkalmas szoftverrel rendelkezik.
18. Biztosítja a fenntartóval közösen az adott településen élők számára a könyvtár-informatikai szolgáltatások igénybevételét.
19. Koordinálja a kistérségi normatív támogatási összeg felhasználását.
20. A vásárosnaményi Balázs József Városi Könyvtár a beszerzett dokumentumok után igénybe vehet érdekeltségnövelő támogatás összegét a letéti állomány további gyarapítására fordítja.
21. Évente legalább egyszer továbbképzést szervez a szolgáltatási rendszerhez tartozó települések könyvtárosai számára. A rendezvényekkel kapcsolatos költségek a szolgáltatót, az utazási költség a szolgáltatást igénybe vevő terhelik.
22. Az idegenországi látogatások alkalmával, vagy az önkormányzatok külön kérésére szakmai tanácsadást szervez.
23. Tájékoztatást nyújt a vásárosnaményi kistérség helyismereti irodalmáról.
24. Közhasznú és közérdeklődő információkat szolgáltat.
25. Igény esetén könyvtári rendezvények szervezését vállalja megállapodás szerinti díjazás ellenében.
26. Részt vesz a szolgáltatással kapcsolatos pályázatokon, vállalja azok lebonyolítását.

2017. február 28-ig írásban tájékoztatja a szerződésben megnevezett, a szolgáltató hely tevékenységéről.

28. A szerződés felek a Szolgáltatási szerződés elválaszthatatlan részét képező Mellékletben minden év február 1-ig rögzítik a normatív Szolgáltatóhelyet illető részének felhasználási arányát, figyelemmel a következőkre:
- a beszerzésre szánt keret megállapítását,
 - a Szolgáltatóhely feladatellátását végző könyvtáros munkáltatói megnevezését, a könyvtáros személyi bérét és járulékait,
 - az eszközfejlesztésre fordítható összeget,
 - a felújításra szánt keretet,
 - továbbképzési igény (alapfokú könyvtárkezelési ismeretek, számítógépes ismeretek, internet, e-ügyintézés, stb.)
 - meghatározzák a nyitvatartási időt.

A község önkormányzata:

1. Gondoskodik a könyvtári szolgáltató hely kialakításáról, amelyben a kihelyezett könyvtári állomány elhelyezhető, a könyvtári eszközök biztonságos tárolása megoldható, szélessávú internet hozzáférés biztosított, és ahol a megrendelt könyvtári szolgáltatások fogadhatók.
2. Biztosítja a könyvtári szolgáltató hely fenntartási költségeit (fűtés, világítás, takarítás)
3. Gondoskodik szakképzett könyvtáros alkalmazásáról.
4. Gondoskodik a rendszeres, a felhasználók többsége számára megfelelő időpontban történő nyitvatartásról minimum heti 4 órában.

A községi könyvtáros:

1. Vállalja a letéti szolgáltatás közvetítését, a csereállomány kölcsönzést a könyvtárhasználati szabályzatban foglaltak figyelembevételével.
2. Elzetes időpont-egyeztetés alapján a letéti állomány helyben lévő részét cserére előkészíti, a csereállományt fogadja.
3. Statisztikai adatokat szolgáltat.
4. A községi és a magyar könyvtári rendszer szolgáltatásairól, lehetőségeiről rendszeresen tájékoztatja a tényleges és potenciális felhasználókat. Igény esetén közvetíti az Országos Dokumentumellátási Rendszer és a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer egyéb szolgáltatásait.
5. A könyvtári állomány raktári rendjét biztosítja, a szabadpolcos állományrészét rendszeresen szoros raktári rendben tartja.
6. Igény esetén könyvtári rendezvények szervezésében részt vállal.
7. Vállalja könyvtári végzettség megszerzését, a továbbképzésben való részvételt
8. A könyvtáros szakmai felügyeletét és irányítását a Városi Könyvtár igazgatója látja el.

- Szolgáltatóhely megnevezése: í í í í í í í í í í í í í í í í
- Szolgáltatóhely címe: í
- Nyitvatartási id : í ..
- Könyvtáros neve: í .
- Könyvtáros szakmai végzettsége: í í í í í í í í í í í í í í í ..
- A könyvtáros munkáltató jogkörét az í í í í í í íÖnkormányzat gyakorolja.
- A könyvtáros személyi bére, juttatásai: í í í í í í í í í í í í í í í í
- Beszerzésre szánt ez évi keret: 464.000 Ft
- Eszközfejlesztésre fordítandó ez évi összeg: 190.000 Ft.
- A Szolgáltatóhely felújítására szánt keret:
- Továbbképzési igény megnevezése (alapfokú könyvtárkezel i ismeretek, számítógépes ismeretek, internet, e-ügyintézés, stb.):
í í í í í í í í í í í í í í í .
- Továbbképzésre szánt összeg: -
- Összes felhasználásra szánt keret: 654.000 Ft.
- A szolgáltatási szerz és határozatlan id re szól.
- A szerz dést a szerz d felek okt. 30-ig történ el zetes bejelentés után az adott év végén bonthatják fel.
- A letéti állomány a Beregi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás tulajdonát képezi.
- Ez a Szolgáltatási Szerz és a Beregi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás és a Szolgáltató Városi Könyvtár között létrejöv megállapodás megkötése után lép hatályba.

Vásárosnamény, 2007. január 10.

í í í í í í í í í í í í í í í .
polgármester

í í í í í í í í í í í í í í í .
könyvtárigazgató

Forrás: Balázs József Városi Könyvtár archívuma